Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the ima-ges to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

N:R 49 (1352). 25:TE ÅRG. VANLIGA UPPLAGAN. LÖSNUMMERPRIS: 12 ÖRE.

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG
IDUN
FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.
BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WÄGNER.

SÖNDAGEN DEN 8 DECEMBER 1912.

Med detta nummer följer IDUNS JULNUMMER till alla prenumeranter.

ÅRETS LITTERÄRE NOBELPRISTAGARE.

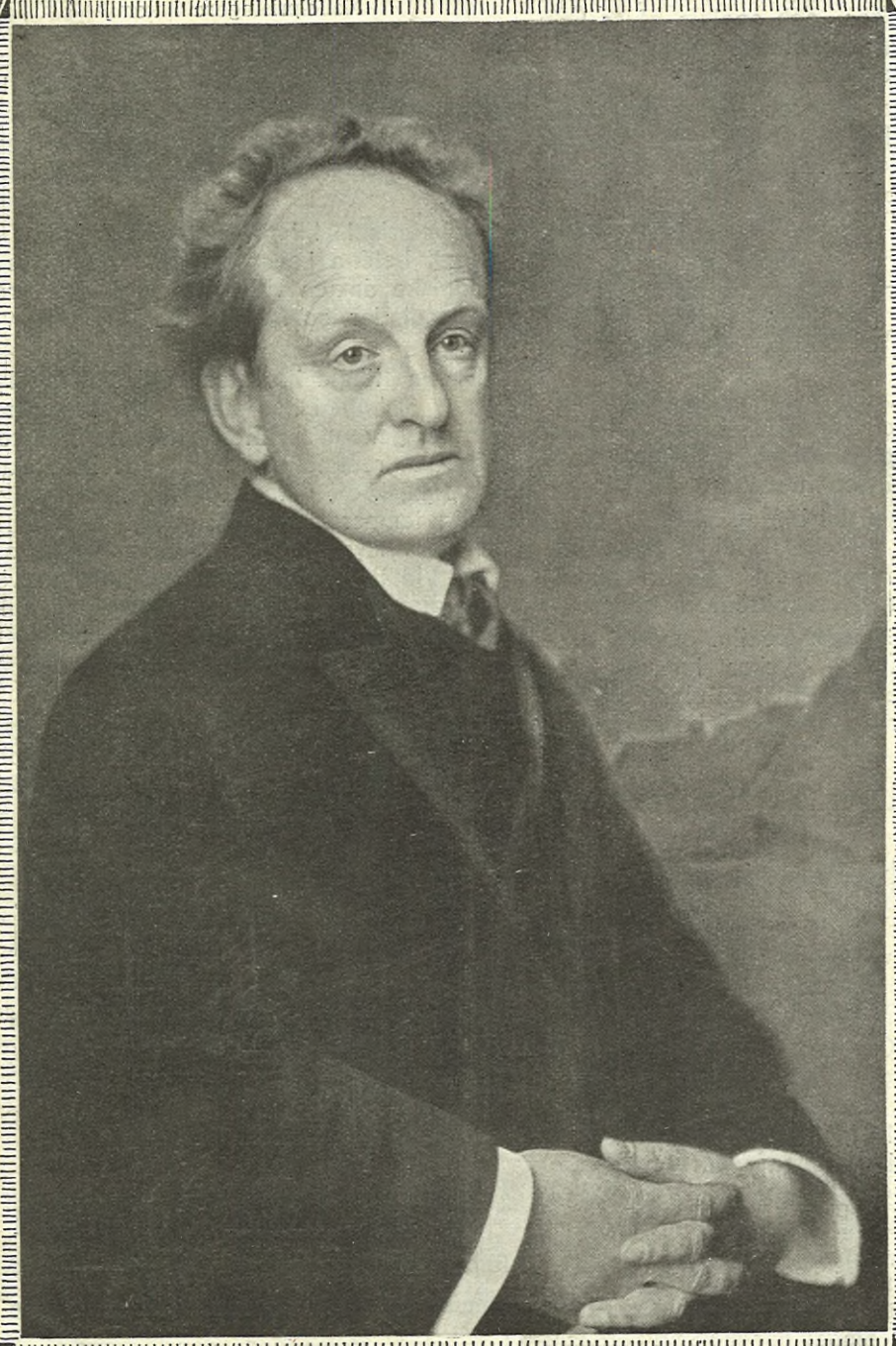

GERHART HAUPTMANN

ÅR BLIR DET ANDRA GÅNGEN, SOM EN PÅ tyskt tungomål skrifvande diktare hugnas med det litterära Nobelpriset. Och man kan väl förstå, att vår vittra domstol vid valet af Gerhart Hauptmann erfarit en känsla af trygghet för oangenäma efterräkningar, enär den tyske dramatikern, som i detta nu lyftes högt på sköldar i det litterära Tyskland, betecknas som anförare för en hel idériktning och dess moderna dramatiska litteraturs främsta kraft.

Men det är dock blott två år sedan Paul Heyse erhöll Nobelguldet — låt vara att det gafs honom för en redan fullbordad gärning, ty hans vittra arbetsdag smälter nu bort i solnedgångens ljus, och att man i år velat belöna en i sin bästa kraft stående författare, för hvilken utmärkelsen kan tänkas bli en sporre till ökad andlig vitalitet.

Det finns emellertid sådana män på närmare håll än i Tyskland. Med uteslutande af Nobelinstitutionens eget författarrika land, som väl tillsvidare får stå på exspektans-

FRU MARGARETE HAUPTMANN

PROFESSOR P. SABATIER.
Nobelpristagare i kemi.

listan, borde det vara Svenska akademiens skyldighet att ju förr dess hellre äfven ägna det litterära Danmark någon uppmärksamhet.

Där lefver en betydande nationell diktare, Henrik Pontoppidan, som under de senaste trettio åren skänkt sitt land, ja, hela Norden, en rad af starka, konstnärliga verk, hvari det danska folkets lif och andliga strömningar dikteriskt afspegla sig. Akademiens kunskap om hans existens och litterära gärning — en gärning, som enligt Brandes o. a. är af ingripande betydelse i dansk odling — torde vara så pass grundlig, att det endast behöfs den goda viljans sigill, för att beslutet om hans väljande skall vinna stadfästelse. Eller är det månne ett misstag att tro detta?

För närvarande står dock, som sagdt, Gerhart Hauptmann inför den klingande glorifieringen.

Han föddes den 15 november 1862 i Salzbrunn i Schlesien, där hans far var hotellägare och en ekonomiskt välsituerad man. Denne blef dock ruinerad, ty kurorten gick tillbaka, och vid faderns senare inträffade död började för sonen, som då, adertonårig, gick på konstskolan i Breslau för att utbilda sig till bildhuggare, ett lif af idel umbäranden. Han frös och svalt, och det hände till och med att han midt i vintern nödgades pantsätta en del af sina sängkläder för att kunna skaffa sig ett stycke bröd.

När Hauptmann sedermera kom till Rom för att fortsätta sin verksamhet som skulptör, bröt hans diktarbegåfning fram och hans första utgifna arbete blef en versifierad lyrisk dikt, "Promethidenloos", hvilken har Byrons "Childe Harold" till förebild. Den realistiska riktningen, sådan den representeras af Ibsen och Zola, utöfvade snart ett starkt inflytande på den unge Hauptmann, och han skref nu det brutalt färgade dramat "Vor Sonnenaufgang", som hade till syfte att framställa den moraliska försumpningen, smutsen och eländet i en schlesisk by, hvars bönder plötsligt blifvit rika genom upptäckten af kolgrufvor, men som grymt missbrukade sina rikedomar. Detta stycke väckte storm kring Hauptmanns namn. Sedan följde "Einsame Menschen", ett karaktärsdrama med intresseväckande psykologiskt innehåll, och därpå det stora sociala dramat "Die Weber" ("Väfvarna"), med hvilket han helt slog igenom. Här har författaren på ett mästerligt sätt gifvit massans psykologi och med öfverraskande lif framställt olika arbetartyper. Som miljöskildring har detta verk få eller inga motstycken, men det saknar såväl perspektiviskt djup som en sammanhållande centralfigur, hvilken belyser strejkrörelsen så att säga inifrån och förklarar dess sammanhang med andra tidsströmningar.

Den medkänsla för de små och undangömda existensernas smärtor, som utgör ett af den realistiska riktningens ledmotiv, finnes äfven i utpräglad grad hos Hauptmann och har bl. a. tagit sig vackra uttryck i drömdikten "Hannele", ett verk af på en gång skär, mystisk poesi och gripbar verklighetsskildring, samt det naturalistiska folkstycket "Fuhrmann Henschel".

Hans mest uppmärksammade verk hittills är "Die versunkene Glocke", ett versifieradt sagodrama, som äger en rik fond af ursprunglig poesi och hvars idéinnehåll torde stödja sig på djupt ingripande tilldragelser i H:s eget lif. Detta drama har utgått i ett sjuttiotal upplagor och spelats öfver hela Tyskland samt mångenstädes i andra länder. Här uppfördes stycket 1898.

Sedan dess har skalden skrifvit en mängd andra verk af olika värde och stil, ty Hauptmann är en litterär mångfrestare och i åtskilligt en dubbelnatur, ej minst i sitt personliga lif. Oaktadt hans hjärta tillhör de fattiga och undanskjutna, har han en aristokrats läggning och ganska mycken böjelse för lyx och prakt. "Vinet smakar mig bäst ur gyllene bägare," har han en gång sagt.

Han lär komma hit för att personligen mottaga sitt pris, och han åtföljes af sin hustru, utan hvilken han, enligt egen utsago, aldrig beger sig ut på någon resa.

På hans nyligen inträffade 50-årsdag blef han föremål för en sannskyldig folkhyllning, och Berlins "Morgenpost" kallar honom "den tyska litteraturens okrönte konung".

Hvad säger månne Goethe om det däruppe i sin elysé? Tycker han, att hans goda tyskar inte ställa fullt så stora fordringar nu som förr på sina poetiska genier?...

E. H—N.

Nobelpriset i kemi

har denna gång delats mellan två fransmän, professorn vid universitetet i Nancy, d:r V. Grignard, och professorn vid universitetet i Toulouse, d:r P. Sabatier.

Professor V. Grignards nu prisbelönta arbeten basera sig, enligt den bekante svenske kemisten ingenjör John Landins uttalande, på upptäckten och användningen af blandade organiska magnesiumföreningar.

Framställningen af organiska metallföreningar daterar sig från medlet af 1800-talet då Frankland lyckades framställa och närmare studera organiska föreningar af zink. Vid användningen af magnesium för syntes af organiska föreningar har man att särskilja två metoder, som båda vunnit vidsträckt användning, nämligen Barbiers och Grignards. Den förra grundar sig på att man låter de ämnen, som skola inverka på hvarandra, reagera vid närvaro af metalliskt magnesium.

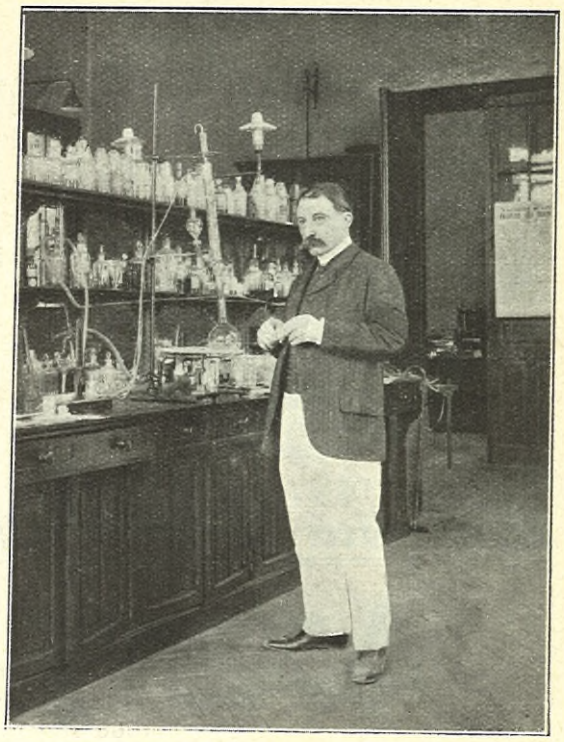

PROFESSOR V. GRIGNARD.
Nobelpristagare i kemi.

Den senare, som utbildas af Barbiers lärjunge Grignard, är känd under namnet "Grignards reaktion". Den har sedan fått en synnerligen vidsträckt användning och betydelse.

Nobelpriset till professor P. Sabatier afser att belöna hans förfarande att hydrera organiska ämnen vid närvaro af fint fördelade metaller, som då utöfva katalytisk verkan.

Redan länge har man känt den katalytiska egenskapen hos platina, d. v. s. förmågan att genom sin blotta närvaro framkalla kemiska reaktioner, som eljes icke skulle äga rum, t. ex. vätes förening med syre vid vanlig temperatur, svafvelsyrlighets oxidering till svafvelsyreanhydrid medels luftens syre etc. Vid Sabatiers hydreringsmetod användes ytterst fint pulver af vanliga metaller: nickel, koppar, koboltjärn. Särskildt verksam är nickel och i viss mån kobolt och koppar.

Den nya metoden att hydrera är ett ypperligt hjälpmedel för kemisterna och det ej blott på laboratoriet. Äfven inom industrien har den fått och kommer att få än större betydelse för reduktions- och hydreringsprocesser, så t. ex. för framställning af det inom tjärfärgstekniken så viktiga ämnet anilin, för reaktioner inom fettämnesindustrien etc. På grund af dess stora såväl teoretiska som praktiska betydelse har Sabatiers hydreringsmetod inom kemiska kretsar betecknats såsom ett af de viktigaste framstegen inom den organiska kemien under det senaste halfseklet. —

Med detta nummer

följer till samtliga fasta prenumeranter Iduns Julnummer för året, som med anledning af tidningens måndagen den 9 dennes inträffande 25-årsdag utvidgats till ett särskildt festligt och omfångsrikt **Jubileumsnummer.**

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år	Kr. 6.50	Helt år	Kr. 8.—
Halft år	» 3.50	Halft år	» 4.25
Kvartal	» 1.75	Kvartal	» 2.25
Lösn:r	» 0.12	Lösn:r	» 0.15

Iduns Byrå o. Expedition, Stockholm, Mästersamuelsg. 45.

Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03. Kl. 10—4.
Red. Nordling: Riks 86 60. Allm. 4 02. Kl. 11—1.
Verkst. direktören kl. 11—1. Riks 86 59. Allm. 43 04.

Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47. Kl. 9—6.
Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47. Kl. 9—6.

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:
25 öre efter text. 30 öre å textsida. 20 % förhöjning å särskild begärd plats.
Utländska annonser debiteras 50 öre med 20 % förhöjning å särskild begärd plats.

Idun-Jubileum-Artiklar

FÖRFATTARINNAN GERTRUD ALMqvist redogör i nedanstående artikel för den nya lefnadsfilosofi, som hon kallar optimism och som i Amerika räknar Walt Whitman som sin föregångare. I viss mån motsvarande den riktning i vårt moderna europeiska lif som vi kalla "lifstron", har den amerikanska optimismen i striden mot världens olyckor slagit in på mera praktisk väg, i det den vill genom tron öfvervinna sjukdom och motgångar. På den öfvertygelsen är grundad den stora sekten Christian Science, som äfven har bekännare i Sverige.

OPTIMISM.

DET ÄR EN GAMMAL OCH ERkänd sanning, att de olyckor, som aldrig inträffa, vålla oss det största lidandet, hvilket återigen bevisar, att lidandet hör mindre till den faktiska verklighetens område än till inbillningens, om än denna inbillning stöder sig på en föregående ledsam erfarenhet af verkligheten. Det är lätt att bevisa riktigheten af detta påstående, när frågan gäller ett psykiskt lidande, och äfven öfverflyttad till det fysiska området äger påståendet i alla händelser ett visst mått af sanning. Ett barn som stött sig märker inte, att "det gör ondt" förrän en stor "förståndig" människa visar oro och beklagar barnet. Då först börja tårarna och jämmern, och nästa gång vet barnet, att när man slagit sig, gör det ondt och skriker af rädsla och smärta. Vid motsatt behandling glömmer det lätt hela tilldragelsen. En vuxen människa, som uppfostrat sig själf att aktgifva på fysisk smärta lider dubbelt mot en som lärt att förakta den, och en människa kan, upptagen af en stark själslig affekt, vara okänslig för en samtidigt verkande fysisk.

Föreställningen om en hotande olycka är ett ondt, inte endast på grund af det psykiska lidande den förorsakar oss. I många fall kan själfva föreställningen vålla olyckans förverkligande. Ett par exempel. Ni måste gående passera en hal yta. Ni fruktar att halka och falla, och fruktan gör edra rörelser osäkra. Ni faller, därför att ni fruktade att göra det. I en idrottstäflan kämpa två personer om priset. Deras kroppsliga betingelser äro desamma. Den ene tror, att han skall vinna. Den andre misströstar. Tron stärker den enes möjligheter genom att höja hans kraft. Misströstan försvagar den andres genom sin deprimerande verkan på hans nervsystem. Den som tror segrar.

Men, säger ni, det finns så många fall, där min sinnesstämning intet betyder. Lyckan eller olyckan bestämmes utom mig, och jag blir offret eller den af ödet gynnade. Kanske skall det vid närmare eftertanke visa sig att dylika ödesfall äro färre än man i första ögonblicket frestas att tro, och det är anledning att hoppas, att deras antal i framtiden kunna ytterligare inskränkas. Det finns i vår tid ett aktningsbjudande stort antal människor, som med stöd af erfarenheten förklarar att vi redan hålla i vår egen hand vår hälsa, vår "världsliga" framgång, vår inre harmoniska utveckling och den tillfredsställelse och lycka, som kommer oss till del genom umgänge eller vänskap med för oss sympatiska och för vår utveckling värdefulla personer.

Det bör inte väcka allt för stor misstro att denna optimistiska lefnadskonst, som på ort och ställe oftast kallas "mind-cure", först satts i system i Amerika, landet, som inte framför andra gjort sig kändt för gediegenheten af sina andliga exportartiklar. Frågan: "kan något godt komma från Nazareth" skulle ju ännu en gång i anspråkslösare betydelse kunna besvaras jakande.

Praktiska yankees ha gjort försöket att pressa in den optimistiska lefnadskonsten i religiösa sekters dogmfyllda läroböcker, och framgången har inte heller där uteblifvit. "Christian Science", ett kyrkosamfund grundadt på en popularisering af den moderna amerikanska optimismen, är för närvarande ett af Amerikas mäktigaste och sprides redan öfver hela jorden. Dess anhängare räknas inte, som ofta annars de religiösa sekternas, hufvudsakligen bland de sociala sämst lottade eller andligen torftiga. Af medlemsböckerna framgår, att ett flertal konstnärer inom olika områden, dessutom många företrädare för praktiska yrken: affärsmän, advokater, läkare m. m. ha funnit med sin fördel förenligt att sluta sig till en religion, som utlofvar inte endast en okontrollerbar förmån i ett kommande lif utan sätter dem i stånd att öka den för handenvarande tillvarons lyckomöjligheter. "Christian Sciences" anhängare ha satt som en af de viktigaste punkterna på sitt program det mentala helandet af sjukdomar (som ej är att förväxla med den gammaldags troshelbrägdagörelsen). En känd utomlandssvensk och konstnär, som först invigde mig i "Christian Science" lära gaf mig den uppgiften, som här får stå för hans räkning, att han bevittnat ett fall, då en af läkare konstaterad kräftsvulst blifvit på mentalt sätt botad.

Men om också ett religiöst samfund har tillgodogjort sig upptäckten af den optimistiska lefnadskonsten, är dess första förkunnelse främst bunden vid tvenne namn, hvilkas minne icke hör samman med upprinnelsen till någon kristen sekt. Det är först Amerikas skald och siare Walt Whitman. Walt Whitman hade försökt sig på många yrken, bland andra skollärarens, då han medelålders deltog i kriget mellan Nord- och Sydstaterna, inte som soldat, utan för att vårda och trösta de döende och sjuka. Det är under denna tid han vaknar till människa och skald. Han lefver dag och natt bland de sårade. Ingen kan som han med sitt ljusa leende taga bort deras dödsfruktan. När kriget är slut, återvänder Walt Whitman med af vaka och mödor brutna kroppskrafter till sin hembygd, men han lefver till en god ålderdom, och det är hufvudsakligen under denna tid han diktar. Sina dikter kallar han "gräs". De ha inte konstverkets begränsade dimensioner. Det är lifvet självt han vill bjuda på, det lif, på hvilket han tror, och hans tro är en aldrig svikande optimism. Hans ögon se med visionär klarhet den verkliga världen, den värld, där godhet och skönhet härska. Den andra, den onda och ofullkomliga, som ter sig för den pessimistiska lifssynen, beror på missuppfattning eller förfalskade optiska instrument. Kampen mot det onda i teologisk mening blir således ett fäktande mot skuggor. Skuggorna fly endast för dagen, och dagen är den sanna uppfattningen. För fullkomliga män och kvinnor, och sådana existera, syns allt fullkomligt.

Följande till svenskan öfverförda prof på Walt Whitmans diktning äro hämtade ur en essay af Emilia Fogelklou.

"I denna vida värld —
midt ibland måttlös uselhet och ondska —
där ligger innerst inne i dess hjärtpunkt
utsädet till fullkomning.
Det finns hos hvarje lif, i stort mått eller litet.
Det föds, när något föds. Om märkbart, om fördoldt —
Det goda blott är universum."

Eller i hälsans sånger:

(Song of the open road.)

Jag är större och bättre än jag trodde
Inte visste jag, att där fanns så mycket godt inom mig.
Jag tycker att allt är härligt.
Om och om igen kan jag säga till män och till kvinnor:
I han gjort mig så godt, jag vill ge er igen.
Jag vill hämta kraft åt er och åt mig, då jag går,
jag vill slunga ibland er ny fröjd och ny kärnkraft.
Hvem, som än stöter bort mig, jag känner ej oro.
Hvem, som än tar emot mig, jag ger dig mitt tack och du ger mig ditt.
Om tusen fullkomliga män just nu trädde fram, ej blefve jag häpen.
Om tusende sköna kvinnogestalter jag såg, det ej väckte min undran.
Nu vet jag, hur människor bäst skola danas:
Vid att växa i frihet och luft och näras och lefva med jorden.

Eller till slut:

I dag före gryningen såg jag från kullen himmelens härar.
Och jag talade så till min ande:
"När vi dessa världar pejlat
och skönhet och kunskap af allt som de bära inom sig,
ha vi fyllt våra mått, ha vi nog?"
Och då sade min ande:
"Nej,
vi nått denna höjd för att kunna gå längre och vidare än."

ÖFVERROCKAR till Kr. 3.50 per styck är väl billigt? Sänd Eder fläckiga nedsmutsade öfverrock för kemisk tvätt och pressning til' **Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg** och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet.
Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN. *Modernaste Finpappersbruk.*
Specialitéer: **Finare Post-, Skrif-, Kopie- och Tryckpapper samt Kartong.**
Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

William James säger om Walt Whitman i sitt arbete om "den religiösa erfarenheten", att han är det främsta samtida exemplet på oförmågan att känna det onda, och hans lärjunge doktor Bucke betygar: "Alla naturliga föremål tycktes ha tjusning för honom. Allt han såg och hörde tycktes roa honom. Han syntes tycka om alla män, kvinnor och barn som han såg".

Men denna optimism är inte tillgänglig för flertalet af människor. Den är bestämd af temperamentet och kan inte spridas genom undervisning. För närvarande genljuder Amerika af förkunnelsen om den optimistiska lefnadskonsten allt ifrån den på samma gång mest radikala och ortodoxa "christian science"-sekten till Horatio W. Dressers skola, en blandning af "mind-cure" och akademisk filosofi. Den förste amerikanske missionären för lyckans och framgångens evangelium och tillika en af de mest älskvärda och skarpsinniga var en journalist Prentice Mulford. Hans lära spreds genom essayer, hvilka han med förkärlek författade i liggande ställning med de nakna fötterna stödda mot en trädstam och ofta afbrytande sig för att beskåda trädens resning och höra suset i deras kronor eller iaktta fåglarnas flykt eller molnens gång på himlen eller för att sjunka in i "the serene mood" — den halkyoniska stämningen.

Prentice Mulford var lika genomträngd som Walt Whitman, fastän delvis på andra grunder, af tron, att lifvet är godt eller rättare, att det är möjligt för hvar människa att göra det sådant. Liksom alla "mind-curers" har Prentice Mulford ett element af religiositet, hvilket icke hindrar, att hans praktiska lyckoråd med framgång följts äfven af personer utan varmare religiösa intressen. Ett urval af Prentice Mulfords essayer har öfversatts till svenska under den förvånande titeln: "Huru undgå döden?"

I det jag hänvisar en möjligen intresserad läsare för studier i ämnet till några af de mera framstående författarna af "mind-cure" litteratur* afslutar jag dessa rader med en kort sammanfattning af Prentice Mulfords praktiska lyckoråd, sådana de återfinnas i hans essayer! Några äro så enkla, att vi först le åt deras självklarhet. Vid andra kanske vårt leende framkallas af vår gamla europeiska skepsis. I Amerika ler emellertid knappast någon fördomsfri och tänkande människa mera åt den optimistiska lefnadskonstens läror. Deras tillämpning har härtill visat alltför goda praktiska resultat.

Prentice Mulford har alltså ordet:

Om ni har en svag hälsa, understöd er läkares ansträngningar (kanske kan ni till och med helt och hållet undvara honom) genom att tro, att ni skall bli frisk. Sysselsätt inte edra tankar med sjukdom, sorg och död. Slut edra ögon i fullkomlig hvila någon stund hvar dag och dröm er frisk och omgifven af all lifvets lycka. Föreställ er om aftonen er nästa dag bättre än den förra, edra krafter förnyade. Misströsta ej, om ni inte genast skulle erfara verkningarna. Börja på nytt. Genomträng er med medvetandet, att tanken är en andlig makt, ert andliga jag, och att detta andliga jag kan behärska kroppen, omforma dess celler och sålunda förnya er hälsa.

Låt aldrig misstron till er begåfning eller er förmåga att göra en nyttig insats på det ena eller andra området gripa er. Hvar människa har sitt särskilda anlag, som utveckladt sätter henne i stånd att utföra någon sak, som ingen annan skulle kunna göra lika bra. Finn ut edra anlag, men gör det inte genom jäktigt sökande. Gif er tid att drömma. I stillheten ser ni klarast. Håll äfven er uppmärksamhet riktad på yttre erfarenheter, som kunna ge er ledning. Om ni upptäckt er begåfning, sänk er aldrig till att tro den medelmåttig. Tro, att ni på ert område kan nå högt, uträtta det bästa. Arbeta härpå utan återvändo, men utan brådska i lugn visshet, att ni äger förutsättningarna att lyckas. Uppfostra er till att vänta den nödvändiga yttre framgången, de relationer eller penningförmåner, som äro er af nöden. Hoppfulla önskningar liksom tankar äro makt. De omgifva er med den andliga aura, som kommer människorna att fästa ögonen på er och vänta något af er.

Välj edra rätta vänner. Lifvets rikaste lycka ligger i att ni finner edra "andliga anförvanter" och ni äger själf förmågan att draga dem till er. Förhållandena kunna föra er tillsammans med andra än dessa. Ni behöfver inte i det yttre undvika dem, och det är er skyldighet att visa dem älskvärdhet och om det gäller göra dem tjänster, men om ni dag efter dag ger människor, som inte äro er jämbördiga, del af edra tankar, så kommer ni därigenom att försvaga er själf, ty ni ger utan att få igen och tanke är kraft. Om ni däremot delar edra tankar med en jämbördig vän, stärkes ni personligen och er vän stärkes till sin inre andliga människa genom det ömsesidiga tankeutbytet.

Två vänner kunna genom endast tyst samvaro eller samtal om ett eller annat gemensamt intresse, då båda rikta sina tankar på samma önskemål, främja uppnåendet af detsamma, starkare än den ene af dem ensam. Två vänner kunna vara hvarandra till det största gagn genom att anförtro den ene till den andre benägenheter i karaktären, som hindra hans inre utveckling eller yttre framgång. En uttalad svaghet är redan till hälften öfvervunnen.

Ni vinner edra vänner som allt annat godt i lifvet genom att önska och hoppfullt vänta dem. Den som äger kraft att vänta, indrager i företeelsernas värld sådana människor på sin väg, som göra den personliga tillvaron rikare och fullkomligare. Allt som vederfares oss är en följd af en länge närd stämning.

Minns först och sist, att alltid, när vi tänka, bygga vi af osynliga substanser något, som drager till sig kraften — att hjälpa oss eller skada, beroende på arten af de tankar vi utsändt.

Lugn väntan på framgång är öfver hufvud det bästa, mest fruktbärande sätt som finns på jorden att använda sin tankekraft.

GERTRUD ALMQVIST.

*H. W. Dresser: Voices of freedom, samt Living by the Spirit. Henry Wood: Ideal suggestion through mental Photography. Horace Fletcher: Happiness as found in forethought minus fear-thought, och slutligen Christian Science-samfundets uppenbarelsebok: Science and health with key to the scriptures by Mary Baker Eddy.

För bokuppköpen till julen

anbefalla vi särskildt den förteckning å arbeten från den välkända förlagsfirman Wahlström & Widstrand i Stockholm, som medföljer detta n:r. Som af densamma framgår erbjudes här ett rikt urval värdefulla verk för den mest växlande smak till betydligt nedsatta priser, ett tillfälle som helt visst med glädje kommer att omfattas af alla bokvänner.

Ida Raab.

En bortgången Katarina församlings trotjänarinna.

DET VAR EN MIDdagsstund en af de senaste söndagarna i stora grafkoret å den vidsträckta, tätt besådda dödsåker utanför hufvudstadens norra tullport, som ännu alltemellanåt af gammal vana kallas Nya kyrkogården. Begjuten af den detta år på ljus så njugga novembersolens strålar stod där åter ett memento mori i form af en svartklädd sarkofag. Höljd var denna af höstens färgrika fylliga blomster, som sträckte sina slingor ända ned till katafalken, af kransar med deviser, talande saknadens, tillgifvenhetens, tacksamhetens, aktningens språk. Detta språk väl förstådt af den kringstående täta kretsen af sorgklädda män och kvinnor, på hvilkas anleten dessa känslor afspeglade sig. Och ej mindre af den silfverhårige, för tillfället tjänstgörande officianten, den där med af rörelse vibrerande stämma ägnade den hädangångna en högstämd, varm och värmande minnesgärd.

Och hvem var då den, hvars stofthydda gömdes inom de fyra svarta bräderna? Månne en af denna världens stora? Nej, bara en ringa småskollärarinna, en samhällets tjänarinna med allt annat än hög plats på dess rangskala, en, som framlefvat sina dagar i torftiga omständigheter och för öfrigt af egen erfarenhet varit väl förtrogen med lifvets vedermödor och pröfningar.

Bara en småskollärarinna? Nej, det ordet äger intet berättigande i en sådan sammanställning. Allra minst har det hemortsrätt i fråga om henne, den nu förevigade, henne, Ida Wilhelmina Raab, af hvars mer än åttioåriga lefnad fem decennier varit ägnade åt ett rastlöst, plikttroget arbete i det af henne valda kallet — ett kall, där det gäller att fostra späda sinnen, att gifva dem en sund riktning med kraft att dana välartade gagneliga medborgare och medborgarinnor. Så ädel, så hög är uppgiften för detta kall, så långt ifrån att kunna rymmas inom abcbokens och lillkatekesens pärmar. Sådan borde den åtminstone vara, så uppfattades den ock af Ida Raab, och i öfverensstämmense därmed verkade hon.

"Världshistorien ligger i barnkammaren," har någon sagt, "men i barnkammaren är det modern, som för spiran." Det ligger djup sanning i de orden. Det är omöjligt att beräkna, hvilket inflytande, godt eller ondt, handledningen och styrelsesättet i barnkammaren utöfvar på hela samhällsutvecklingen. Det visade sig också den store korsikanen väl förstå, då han till svar på frågan om sättet att höja Frankrike, gaf det lakoniska svaret: "Skaffa oss mödrar." Men hur många barnkammare finnas ej, där moderns plats redan tidigt står tom, och hur mången, där väl detta ej är fallet, men där den moderliga spiran hvilar i händer, oförmögna att rätt handhafva den. Detta torde få anses i vidsträckt mån vara händelsen i fråga just om de hem,

För hudens vård och ansiktets skönhet
CRÈME SIMON
J. SIMON, PARIS.
Enda skönhetsmedel som icke irriterar huden.

Driftiga kommissionärer
å alla platser, där vi förut icke äro representerade, antagas mot hög provision. Tillskrif genast
IDUNS EXPEDITION, STOCKHOLM.

hvilkas barn till öfvervägande antal finnas bänkade inom småskolans väggar.

I sådana fall är det godt äga tillgång till hjälp af en kvinnlig elitkår, hvars medlemmar väl förstå och praktisera den fostringskonst, som skulle utgöra själfva kärnan i barnkammarstyrelsen. Till denna elitkår är det icke oberättigadt att räkna denna handledarinna af flera generationers barn. Säkert lefver hon allt jämt hos dessa i ett ljust minne. Detta till icke ringa grad beroende på hennes glada, lätta lekande sätt — en reflex af den friska humorn i hennes väsen och hvilket hon ansåg för sin plikt att iaktlaga äfven då, när, såsom icke sällan hände, bekymmer fyllde hennes själ.

F. H—N.

Julklappar eller icke.

JAG HAR ETT FÖRSLAG ATT göra dig, sade Karin till sin yngre syster Märta, då de vandrat en stund genom gatorna på väg till torget, och jag hoppas att inte du och Erik på något vis tar illa upp.

— Säg ut du, sade Märta och såg förvånad på systern, som annars icke brukade ha svårt för att finna ord för sina tankar, är det något budskap från Olle, som du pliktskyldigast gör dig till tolk för, fast du inte tycker som han?

Karin funderade ett ögonblick på om hon skulle till närmare behandling uppta frågan, huruvida hon någonsin brukade framföra Olles åsikter mot sin egen öfvertygelse, och om hon någonsin brukade tycka annorlunda än han, men afstod och gick rätt på ämnet.

— Nej, det är jag som kom upp med tanken, fast Olle är ense med mig. Jo, ser du, vi tycker att vi två familjer skulle komma öfverens om att inte ge hvarandra några julklappar i år, det blir ju ganska dyrbart, när man inte är så värst förmögen och är ändå inte så stor glädje med.

Karin höll ögonen stadigt fästa på Märtas ansikte och tyckte sig förmärka en ljusning af lättnad under pälshatten, men kanske var det bara glädjen öfver att Karins förslag inte rörde sig om mer lifsafgörande frågor. Den äldre systerns erfarenhet, vunnen under fyra års försprång i hushållning, blef stundom den yngre alltför tung.

— Olle och jag, förstår du, försökte Karin förklara, vi tycker att det är rysligt roligt att ge i och för sig. Men då skall man ha tid och resurser att ge det rätta, och gåfvan skall falla sig osökt och vara något, som mottagaren inte lika gärna kan skaffa sig själf, eller hur?

— Jo, helst, det förstås, sade Märta. Och det är klart att Erik och jag rätta oss alldeles efter hvad ni tycker. Men julklapparna är nu en gång ett vackert bruk, som det är synd att lägga bort. Vi förtjänar en festlig, lite öfverflödig jul med all denna grufliga mörka vinter rundt omkring oss.

Karin suckade, en liten trött, vemodig suck: ack lilla syster, hvad hade du inte förtjänat, kunde jag bara ge dig hälften af hvad jag anser vara din tappert förvärfvade rättighet i lifvet! Men nu är det frågan om hvad vi kan uppnå. Och det inskränker sig i våra fall till att göra våra hem julrena och fina, skaffa mat och dryck och ljus och blommor och grönt — och ställa alltsamman släkt och vänner gladeligen till disposition — går vi längre, så blir det med risk af bekymmer, sådana har man nog ändå.

De båda fruarna voro nu framme vid torget och diskussionen fick en annan vändning.

— Är det inte gräsligt att Olle inte vill äta kalfstek? Törs du verkligen ge Erik vegetarisk puré och äppelkaka och inte en smul mera?

— Ja, men hör du, du, sade Märta envist, när de kommit upp i spårvagnen med sina matbördor, i fjol gaf vi ju hvarandra bara nyttiga julklappar.

— Hjärtebarn, underkjolen jag fick af dig, har jag än till stor toalett, så det är inte det. Men jag visste ju att den tog ett ganska djupt hål i din kassa, som inte fylldes af tvättsidenet du fick af mig, fast det blef bra till sommaren — och så tvärtom. Det är skillnad kära du, när mamma skickar oss lite af slakten eller en säck af sina utomordentliga potatis, och hon får en kaffeblandning, som inte hennes landthandlare kan föra, men om du och jag går till kompaniet och köper hvar sin sak, för en summa som vi just då har svårt att undvara — och ännu mer när stackars Erik spränger sin hjärna öfver en present till mig — hvad tjänar det till?

— Nej, det förstås, sade Märta, men man kan ju alltid sy något. Jag kan sy spetsar och det kan inte du. Men du kan få en blus att sitta, och det kan inte jag.

— Du vet mycket väl att det har ingendera af oss tid med just nu. När lillan börjat skolan, skall jag sy julklappar, har jag tänkt.

— Ja, sade Märta, jag vet då, att om jag började i tid på våren så nog hunne jag en krage till dig alltid, tänk dig så det skulle ta sig ut på din gamla svarta sammetsklädning.

— Du strider för dina julklappar du, sade Karin leende, när systrarna skildes vid Märtas port. Ge mig då ett presentkort på julafton, är du snäll, på den där spetsen, så skall du få ett af mig lydande på två hela arbetsdagar i januari, när mamma kommer upp. Det blir två blusar minst, Märta. Tänk att det blef du, som skulle lösa julklappsproblemet!

CAFOUR.

TRE DIKTER.

Af BERTIL MALMBERG.

I.

NU ÄR KVÄLLEN DJUP OCH REN —
daggen doftar på hvar gren,
och som förr jag andas åter
liljedoft i kvällens sken.
Jag är ensam, tomma år
skrida tyst och utan spår,
hjärtat längtar, hjärtat gråter,
aldrig lyckans timma slår.

Hvad som varit har förgått,
och jag minnes hvad jag fått,
och ur vindens violiner
klagar det förflutna blott.
Nu är skymningstimman här,
full af tårar och begär.
Bladen susa, månen skiner:
lycklig den som älskad är.

II.

MITT BARN, FÖRGÄFVES SÖKA VI
den doft, som våra läppar kysst.
Nu segla himlens skyar tyst
i snabb och guldröd färd förbi.

Vår sommarlek var ljus och kort
och bräckliga dess nätter blå,
nu spelar sorgen, där vi gå
på höstens vissna tufvor bort.

Snart sjunker nattens mörker ner
och natten ingen morgon har.
Man minns en tid den glans som var,
och sedan minns man intet mer.

III.

AF SKYARS GLANS OCH SVALORS
sus
var kvällens rymd besjälad.
Då gick du bort ifrån mitt hus
du dröm af aftonljus.
Och aldrig jag, hur tiden går,
skall glömma dina sista ord:
att somna in, att bli till jord
är allt, som återstår.
Ditt tunga hår, din sorgsna blick,
din trötta gång, ditt brutna skick
skall dröja oförgängligt kvar
i minnenas förvar.
Men aldrig mer i denna värld
din själ skall finna hägn och huld,
och höstlöfs svårmodsrika guld
beskugga nu din färd.
Du snyftar tungt på fjärran stig
med sammanknäppta händer.
Må jordens sköte taga dig
barmhärtigt hem till sig.

Hemlösa barn och barnlösa hem.

Irma Birgitta.

Gustaf Tage Allan.

DE TVÅ SMÅTTINGAR, SOM HÄR VÄDJA till allmänheten, äro Irma Birgitta, född den 21 december 1908, och Gustaf Tage Allan, född den 23 december 1910. Två små julbarn alltså, men likväl utan huld och skydd i världen och utan någon som gör anspråk på dem. De äro bägge idealiska fosterbarn, krya, näpna och med godt påbrå. De som reflektera på att ta någon af dem som eget barn torde vända sig till "Sällskapet Myrorna", Göteborg, för närmare upplysningar.

Statistik för hushållet.

Mot insändandet af 1 kr. i frimärken till Iduns Tryckeri-Aktiebolag, Specialafdelning System, Bryggaregatan 17, Stockholm, erhållas franko 25 st. statistikkort. (Se artikeln i ämnet i Idun n:r 1 och 2!)

Erik Brogren.

Författaren till "Psyke".

ERIK BROGREN ÄR "HELT SÄKert en poet", skref Oscar Levertin om hans första diktsamling "En ynglingasaga", som utkom för elfva år sedan. Levertin motiverar sitt omdöme och fortsätter: "Hans anslag hafva ej sällan det obeskrifliga och sångbara, som är lyrikens sine qua non, hans rytm är musikalisk, han rimmar lätt och otvunget. Det är också mången gång verklig koloristisk kraft öfver den poetiska färgläggning, han gifver sina ämnen. Men," säger han vidare, och nu kommer kritikern med några reservationer, "en utpräglad konstnär är han visst icke ännu. Ännu förmår han icke trycka en ensam och bestämd personlighets signatur på hvad han skrifver".

I höst har Erik Brogren utgifvit sin sjunde samling, kallad "Psyke, en diktbok om själen och kärleken". Jag är öfvertygad om att Levertin nu gärna skulle erkänt, att nämnda signatur fast och starkt präglar den nya boken. Denna har mottagits med vackra loford af kritiken och är som helhet det mest representativa hittills af Brogrens arbeten.

Men redan de första samlingarna af 1901 och 1902 — den andra heter "Medusa" — ha i grunden samma prägel. Man upptäcker den bara så mycket lättare nu. Det är samma skaldens heta trängtan till Psykes värld och idealerna, samma smärtfyllda klagan öfver att dessa icke nås här på jorden, men smärtan har blifvit manligare, fast därför icke mera resignerad eller mindre djup.

"Psyke kvalfullt måste stiga,
och vid gudars bord
skall man hennes kärlek viga,
salig och odödliggjord."

Så heter det i "Psyke", dikten "Sagan", där den antika Psyke-myten flätas in i den moderna diktkransen; och den underbart formsköna "Conceptio immaculata", den nya cykelns kanske sublimaste dikt, slutar:

"Slumra, min Psyke, i slocknande glöd,
dårar må kalla den sömnen för död!
Evigt blir allt hvad vår kärlek har gjort,
världen må nämna det smått eller stort.
Natten och mörkret först tända i glans
stjärnornas här,
döden först flätar åt segraren krans
— där."

Blott den är värd Psykes kärlek, som är färdig med jorden, endast den, som aktar jordens rikedom för intet, håller Psyke kvar vid fjärilsvingen. Hvad gagnar dig hela världen, om du tar skada till din själ? Detta är grundtonerna i "Psyke-"symfonin, och de tonerna ljuda redan i föregående diktböcker. Andens skatt kan ej tvingas i stoftet, predikades i "En ynglingasaga", men nu bo vi i stoftet, där det enda myntet, som går, bär prägeln af härskarn för dagen och där de värden, som präglas med egen bild, endast duga till smycken. Så blir skaldens lif ett lif i trängtan, han kan söka ro i resignationens lund, "allt är begära, intet är få", men den lunden kan aldrig bli mer än en oas på vandringen, ty målet är ett annat och bättre:

"Han det var, våra stolta nackar böjde,
det var Han, som sorgernas fåror plöjde
men som böjande dock våra själar höjde,
var det väl värre?"

Äfven i "Medusa", i hvilken samling — jämte i "Sångerna om lif och död" af år 1907 — rymmes, så vidt jag förstår, det bästa af Brogrens produktion före "Psyke", varieras samma grundtema. En strof i "Sångerna" beder:

"Gif mig tro och tålamod,
gif mig kraft att bära
slag, som jag ej strax förstod,
att en Gud, barmhärtig, god,
kan af gunst beskära!"

Är det Guds mening, att denna jorden skall vara den jämmerdal, den är, för den som älskar Psyke, då är det ju ingenting att göra däråt. Trösten kan bli den, att hos en människa, som lidit mest, väckes den rikaste brodden, och att "kvällens moln bli morgonsky en gång i Guds rike". Ett ger ro: ske din vilje! Men vårt förstånd fattar icke detta, ty lifvet tillåter oss icke att lägga händerna i kors. Göra vi så, lida vi än mer, åtminstone den människa, som mött sin Psyke och som ej tillhör det "tiggarbyket, som äger världens rikedom" och för hvilket Psyke är "ett speord och ett löje, men ingen frågas svar".

Det är detta problem, som den nya diktcykeln tar upp till en verkligt skaldiskt inspirerad diskussion. Den ber om misskund i "Synden", den ger sig uttryck i vemodig ironi i "Psyke den flyktiga", den jublar i fri segerkänsla i "Förvandling", är bisarr och bitande i "Frestelsen" och fattar beslut i "Vi och de":

"En annan värld skall danas,
som af min Psyke anas,
och denna värld är min."

Psyke bjuder likafullt sitt afsked från jordiska länder, ty hennes älskare kan ej bli henne trogen:

"Jag är för fattig, har ej råd att hålla
mig mer än tidtals med en diktarsjäl,
i dagens konto saknas jag som nolla,
nu går jag bort och säljer mig till träl."

Eller det finnes en annan utväg:

"Den tanken kom ifrån satan,
som frestar vår hunger och nöd;
jag kör ut min Psyke på gatan
att med älskog tjäna vårt bröd.
— — — — — — — — —
Gack ut då i gator och gränder,
möt alla med djup i din blick,
den dig grepe med giriga händer,
han dock aldrig ditt innersta fick!
För mig, som förnedrats, är trösten:
hvad hon säljer är endast behag,
sin barm och de blottade brösten,
— men hjärtat ensam har jag!"

Erik Brogrens poetiska uttryckssätt har helt säkert alltför ofta varit onödigt kondenseradt och tungt, ehuru det i grunden icke varit oklart. Man har ibland fått det intrycket, att vårt språk icke räckt till för hans tankekoncentreringar, att han skulle behöft till exempel latinets rika böjningsformer för att omedelbart bli riktigt förstådd. I den senaste diktcykeln rör sig dock versen i allmänhet lika lättflytande som vackert, och väljes äfven här ibland ett ord, som kan kallas banalt, så har detta säkert icke skett utan afsikt.

"Psyke" är Erik Brogrens första helt genomkomponerade diktsamling, af hvilken intet brottstycke förut offentliggjorts. Den saknar icke enkla och lättfattliga sånger i viston, men som helhet är den en komposition af storslagnare mått och mäktigare djup än som skänkts oss på länge.

KNUT BARR.

Det ljusa leendet.

LILLA EVELYN BERG HADE LEgat på sjukhuset i öfver två månader, men aldrig hade hon känt sig så illa till mods som just denna dag.

Två sängar i hennes sal hade blifvit tomma under natten. Och fastän Evelyn bara var sex år gammal, förstod hon fullt sammanhanget. Hon var förresten ett lillgammalt barn, och hon hade vaknat på natten när dom bar den vänliga fru Sjöfors ned till bårhuset.

Aldrig hade tiden förefallit henne så lång som i dag. Aldrig hade det dröjt så länge innan "besöktimmen" slog. Då brukade ju mamma komma till henne.

Hon vände sig till sin närmaste granne, en ung vacker flicka, som visst hette Fredrika Nelson, men på salen kallades hon allmänt "fröken Dika".

"Tänk om inte mamma kommer i dag, fröken Dika."

"Visst kommer hon väl," svarade fröken Nelson, "hon brukar ju alltid komma."

"Ja," sade den lilla, eftertänksamt, "hon brukar komma strax efter den ljuse gossen."

Den ljuse gossen — det var lilla Evelyns namn för fröken Nelsons fästman, som dagligen kom på besök.

För den sjuka Evelyn var denne yngling det bästa på sjukhuset, näst mamma.

Han var en käck, blond yngling, spänstig i gestalten och gången. Hans blick var alltid ljus och god.

Lilla Evelyns inbillning kom han att fängsla så mycket, att hennes mamma mer än en gång gaf henne en hviskande tillsägelse att ej fixera honom så närgånget.

På eftermiddagen, hän i kvällningen, när alla de besökande lämnat salen, kunde Evelyn i timmar ligga vaken och tänka på den ljuse gossen och fröken Dika.

Allt det hon sett var något nytt för henne. Men hon såg kanske mer än andra med barnets och visionärens drömmande öga.

Hon hade sett hans ängsliga blickar en dag, då fröken Dika varit mycket sjuk natten innan. Hon hade märkt hur besynnerligt hans hand darrade, då den gled öfver fröken Dikas hår. Hans hälsning i dörren, då han gick, hade heller inte undgått henne. Och hon förstod att fröken Dika längtade efter den ljuse gossen liksom hon själf längtade efter mamma i de långa middagstimmarna.

Klockan ute i korridoren slog tre. I det att Evelyn förväntansfullt kastade en blick mot dörren såg hon att hennes granne också vände blicken ditåt. Nu kommer mamma och den ljuse gossen, tänkte hon.

Lilla Evelyn talade med sin mamma om de två som dött under natten.

"Tänk, mamma," sade den lilla plötsligt och med en underlig oro i blicken, — "tänk, mamma, om fröken där också dör och den ljuse gossen kommer och sängen är tom."

Fru Berg visste inte strax att svara, men så sade hon: "Å, den gode guden vill nog inte lämna honom ensam. Hon får nog lefva."

Det svaret gladde lilla Evelyn alldeles obeskrifligt, och långt efter det att hennes mamma gått låg hon och tänkte på den ljuse gossen och på fröken Dika, som snart skulle bli frisk, därför att den gode guden inte ville att den ljuse gossen skulle vara ensam.

*

En af dagarna hän emot jul blef fröken Nelson friskskrifven. Sedan hon blifvit iklädd sina egna kläder gick hon omkring i salen och sade tack och farväl till alla de kvarlig-

gande sjuka. Lilla Evelyn låg tyst och väntade att hon skulle komma till henne också.

Just som fröken Nelson räckte den lilla flickan handen och skulle säga henne farväl förekoms hon af den lilla, som talade tvärt och på sitt lillgamla vis:

"Jag vet hvarför fröken Dika blef frisk!"

"Såå...," sade den unga damen med en smula af förundran i rösten. "Du tänker väl på doktorn."

"Ne-ej..." Här hejdade sig Evelyn, liksom förbryllad af ordet doktorn. Honom hade hon ju alls inte tänkt på, och kanske... Men hon fann sig snabbt och sade:

"Nej, fröken Dika blef frisk därför att den ljuse gossen tycker så mycket, mycket om fröken Dika, och den gode guden tyckte synd om honom att han skulle bli ensam." —

Fröken Nelson kunde intet svara. Hon bara böjde sig ned öfver lilla Evelyn och kysste henne. "Du kära lilla," sade hon, och så lämnade hon salen.

Men öfverskötterskan, som mötte fröken Nelson ute i en korridor, vände sig om och såg efter henne i stum förvåning. Folk brukade inte lämna det stället med ögonen glänsande af tårar.

Ett par nätter senare låg lilla Evelyn i mycket hög feber. Och hon drömde en underlig dröm. Hon drömde att hon var stor, precis som fröken Dika. Och hon låg sjuk, mycket, mycket sjuk. Och det var en ljus gosse, som kom till henne hvar dag; hans hand darrade, då den gled genom hennes hår. Men hon hviskade till honom: "Var inte rädd, jag kan inte dö, för du håller ju så mycket, mycket af mig."

— — På morgonen stod doktorn och tre sköterskor rundt om sängen, där lilla Evelyn låg död. Och alla stodo de som slagna med undran inför detta ljusa leende öfver ett dödt barns anlete. Ett leende, som måste ha varit något för mer än Döden, eftersom Döden ej rådde på det.

G. P. QUIST.

Från Iduns läsekrets.

Dina ögons ljus.

HAR DU NÅGONSIN FULLT TÄNKT dig in i hvilken outsägligt rik källa till glädje, yttre och inre lycka, du äger i den gåfvan: dina ögons ljus? Du får möta blickar ur en älskad moders, ett barns eller en väns öga. Du kan tjusas af allt det underbart sköna, som ett älskadt fosterlands natur bjuder dig, eller du kan hänföras vid åsynen af de rika skatter, som människohand och snille åstadkommit inom konstens värld. Men de finnas, hvilka det ej är förunnadt att skymta ens det ringaste af allt detta. Dröj en stund, eftersinnande, hos de blinda! Och vill du se för sitt uppehälle förnöjsamt, ja, gladt arbetande blinda kvinnor, 20—35 års ålder, följ mig då till "Handtverksskolan för blinda kvinnor". Sedan 10 år tillbaka har jag följt denna skolas gång och lärt känna såväl deras mångårige nitiske, blinde lärare, hvilken äfven står till hands med alla de upplysningar man önskar få, såväl som eleverna där. Flera af dem äro, såsom ofta fallet är med blinda, t. o. m. ovanligt musikaliska, och de ha nu sträfvat sig till undervisning i sång, harmonilära och pianospelning.

Men för att dessa blinda skulle kunna undervisas med framgång, behöfves ett pianino i Handtverksskolans lokal, där de blinda kunde öfva sig för att sedan, till ömsesidig glädje, njuta den tröst musiken skänker. Vill nu ej du, som läst dessa rader, bidraga till att, särskildt nu i juletid, en dylik glädje beskäres våra kära blinda?

Bidrag, smärre som större, emottagas med tacksamhet af de blindas lärare, herr Petter Svensson, Handtverksskolans lokal, Klara östra kyrkogatan 3, 2 tr., af församlingsdjakonissan och undertecknad, de båda sistnämndas adress Klara östra kyrkog. 8, samt af fröken Stina Renström, Grefturegatan 64.

Stockholm den 22 november 1912.

MARIA STRANDELL.

Spalten om böckerna.

HENNING BERGERS JULGÅFVA till den läsande allmänheten kallar han artigt nog Lifvets blommor. Det är en hel bukett, inte hopplockad med tanke på enhetsverkan, det måste erkännas, och inte sammanhållen mer än på ett mycket indirekt sätt. Alla blommorna göra inte heller rätt skäl för sitt namn. Vintergrönan t. ex. som lofvar att hålla ut genom kyla och mörker, vissnar och dör, innan den hårda tiden börjar. Och det är en blodig ironi, som kallar den prunkande giftblomman i samlingens midt för "lifvets ros". Hennes historia innehåller för öfrigt några af bokens starkaste sidor. Ämnet är ömtåligt för att icke säga afskräckande och har allt för länge undvikits i skönlitteraturen. Vi få vara författaren tacksamma, att han brutit med traditionen. Början af berättelsen, den lefnadsglade unge mannens, ack, så förlåtliga och tillfälliga förvillelse, är upprepad och apologiserad tusen gånger. Epilogen — hos läkaren är hittills så godt som konsekvent förtigen. Hos Henning Berger är den finkänsligt och gripande berättad, novellens höjdpunkt. Författarens utmärkta skildringskonst förnekar sig ej heller i de öfriga af bokens noveller. Den första: Anemonen, berättelsen om ett blekt och hastigt afklippt kvinnoöde, får något af sin charm genom de bilder från flydda tiders stockholmslif, som Henning Berger visat sig vara specialist på. I Vallmon åter föras vi med en förkommen svensk baron till Amerika, åter ett område, där vår författare rör sig med inspirerad sakkännedom. Vintergrönan, den sista berättelsen, ger åt samlingen ett vemodigt och långsamt bortdöende slutackord, en beklämmande höst- och grafstämning, som kunde tänkas ett grand mera förtonande, kanske till bokens fördel.

Anna Brantings roman Valérie handlar om ett äktenskapsbrott. Ämnet är tyvärr inte nyuppfunnet, och numera måste det anses bero uteslutande på tillredningen, om denna litterära hvardagsrätt kan anses njutbar. Anna Branting har verkligen lyckats tillblanda en "sauce piquante", som inte är oäfven. Den är kryddad i de mest verkningsfulla proportioner af elakhet, godt lynne, skepsis, fördragsamhet och sanningskärlek. Kanske skulle till och med kemiskt kunna påvisas några korn af omsorg om de goda sederna. Detta är inte ett "ideellt äktenskapsbrott", lika litet som det brutna äktenskapet är det. Kvinnan i bokens medelpunkt utvecklar inte några moderna teorier till försvar för sitt handlingssätt, som bara motiveras af äcklet och gråheten hon erfar i sitt hvardagslag. Mannen förföraren, en af de tretton på dussinet, som den "sant kvinnliga kvinnan" finner så bedårande, spelar sin roll enligt det vedertagna bruket så länge komeditonen bibehålles. I slutaktens tragedi däremot ger författarinnan honom med en genomträngande psykologi, som med ens förklarar och gör honom till människa. I boken uppmärksammar jag till sist ett antal sidor njutbara samtal, som inte hvarje svensk författare gläder oss med. En spirituell konversation är som bekant icke en svensk dygd eller odygd. I detta afseende är fru Branting välgörande osvensk.

Ämbetsmän på äfventyr af Sigfrid Siwertz är också en ganska lättfärdig bok, ity att den inför menige man afkläder de mest respektabla och till samhällets bevarande bäst tjänande faktorer all deras värdighet och förevisar dem i hela deras mänskliga nakenhe toch svaghet, behärskade af de ursprungliga passioner, som äfven ha hjälpt till att befordra kulturen eller förverkliga statsidén. Bokens första historia om den dygdeifrande byråchefen i ecklesiastikdepartementet Petrus Joakim Coliander hör i sin mustiga komik till dem som med största fördel berättas inom rökrummets stängda dörrar. Den andra "Regeringsrådets semester" är oskuldsfull men mindre betydande. Den sista novellen däremot "Den nye Robinson" nöjer sig med intet mindre än att förnimbart undanflytta gränserna för tid och rum och förflytta läsaren på ett osynligt och okändt sätt till en miljö med närmaste kännetecknet "före syndafallet". Den handlar om filosofie doktorn och filologen Ansgarius Lenanders upplefvelser på en icke fullständigt obebodd ö. Det hvilar en betagande primitiv friskhet öfver några af denna berättelses kapitel.

Det är i en behaglig timme som Elisabeth Kuylenstjerna-Wenster utgifvit sin roman Kristina Gyllenstjerna. Har inte just i dagarna en representativ svensk dam i anledning af statyresningen sagt, att vi knappt veta något om Kristina Gyllenstjerna? Elisabeth Kuylenstjerna-Wenster har begagnat de till buds stående källskrifterna och sin egen uppfinningsförmåga till att skrifva en roman om Stockholms tappra försvararinna, Sten Sture d. y:s efterlefverska och Sören Norrbys åtrådda, men obevekliga hjärtehärskarinna. För bildens sanningsenlighet må hon själf svara. Som aktualitet för dagen läser man i alla händelser hennes skildring med intresse.

Martin Koch är en författare, som hittills visat sig vuxen måttliga litterära uppgifter. Nu sist har han tagit itu med ett stort verk, och han har inte förfuskat det. Jag vore benägen att säga, att han rent af lyckats, om inte måttstocken vore så svårställd och krafven i åsyftade fall så oerhörda. Den nya boken heter Arbetare, en historia om hat. Kompositionen är möjligen inte oklanderlig. Proportionen mellan de olika delarna är inte tagen med metermått. Boken är fastmer att likna vid en vildt växande örtagård, där de kraftiga plantorna och de smala blomstänglarna skjuta upp oberoende af hvarandra, men med den ordning och harmoni, som är naturens egen. Att skildringen af arbetaren och hans lif är grundad på allvarliga och outtröttliga studier syns stå utom allt tvifvel. Efter ett sådant erkännande bör den ibland uppdykande misstanken om en idealisering af verkligheten vara utesluten. Författaren visar ofta en redlig vilja att rättvist fördela dagrar och skuggor mellan de skildrade parterna: arbetsgifvare och arbetstagare. Om skuggorna hopa sig mörkast öfver den part han ser som den sunda utvecklingens fiende, är ju inte uteslutet, att detta beror på ofrånkomliga fakta. Det gör godt att läsa en bok som denna, buren af hänförelse för rättfärdigheten och af brännande indignation öfver dess motsats.

Af diktsamlingar ligga i de mörknande höstdagarna ett sig ständigt ökande förråd på vårt skrifbord. Bertil Malmbergs Dåd och dröm hör otvifvelaktigt till säsongens mest värdefulla poesiböcker. Genom språkets klang, uttrycksvalets förnämhet och innehållets kärna har denne författare redan vunnit sig en rangställning bland svenska poeter. Sigurd Agrell kallar sin nya diktbok Antika kaméer. I välljudande strofer ger han som förr uttryck åt sina svalt betänksamma eller sorgemättade stämningar eller reser ett tempel åt skönhetens dyrkan. Till de öfriga få vi återkomma.

GERTRUD ALMQVIST.

HELA VÄRLDEN

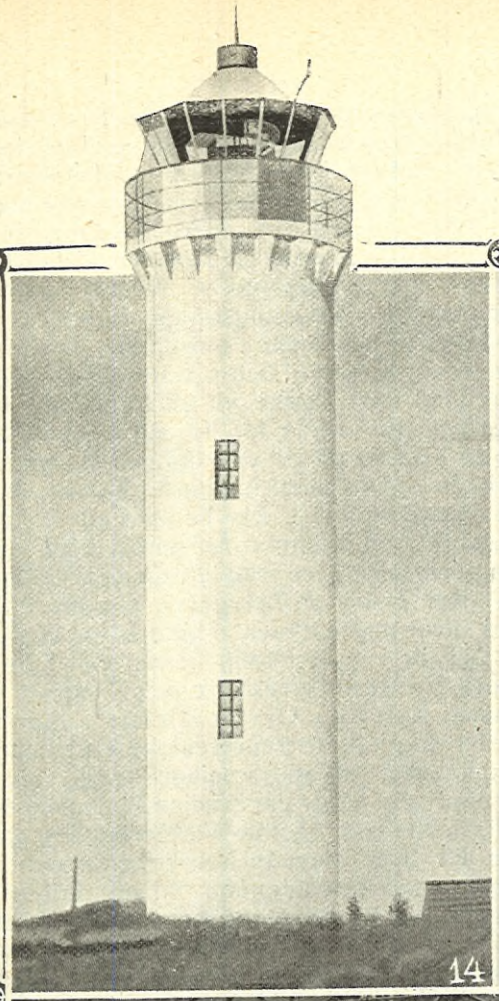
14

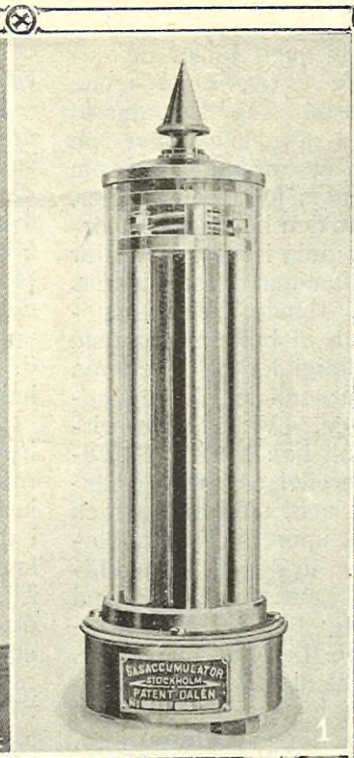

1

Några ord om årets Nobelpristagare öfveringenjör

Då K. VETENSKAPSAKADEmien i dessa dagar till öfveringenjör Gustaf Dalén öfverlämnat årets Nobelpris i fysik, har Akademien kanske mer än i något annat fall uppfyllt Nobels stora tanke, att med sina pris belöna geniet eller den i sin kraftigaste ålder verkande eminenta förmåga, som på respektiva område åstadkommit något för mänskligheten välgörande eller för det allmänna bästa synnerligen förtjänstfullt. Dalén har genom sina storartade uppfinningar på fyrbelysningens område utan tvifvel räddat många fartyg, som utan de ledande fyrljusen ej kunnat söka sig i hamn utan gått en säker undergång till mötes. Rent tekniskt sedt, betyda Daléns uppfinningar att fyrbelysningen inkommit i ett nytt stadium, som genom kostnadernas nedbringande till en bråkdel af hvad de förut varit möjliggör att fyrar och ledljus i mycket större antal nu komma till användning mot förr. För att

1. AGA solventil, uppfunnen af ingenjör Dalén. Släcker vid soluppgången fyren och tänder den åter vid mörkrets inbrott. 2. AGA klippapparat, patent Dalén, som åt fyrljuset gifver den önskade ljuskaraktären. 3. Gasaccumulators nyanlagda fabriker vid Skärsätra. 4. Där Ljusbojarna tillverkas vid Gasaccumulator. 5. Svarfveriet. 6. Plåtslageriet 7. AGA grundvattenboj, färdig att inlastas å Johnsonlinjens ångare "Oscar Fredrik" för

GUSTA

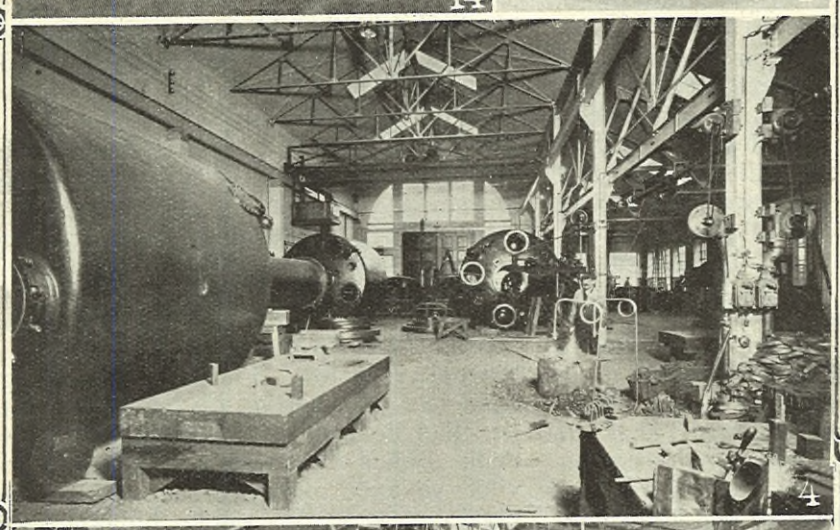
4

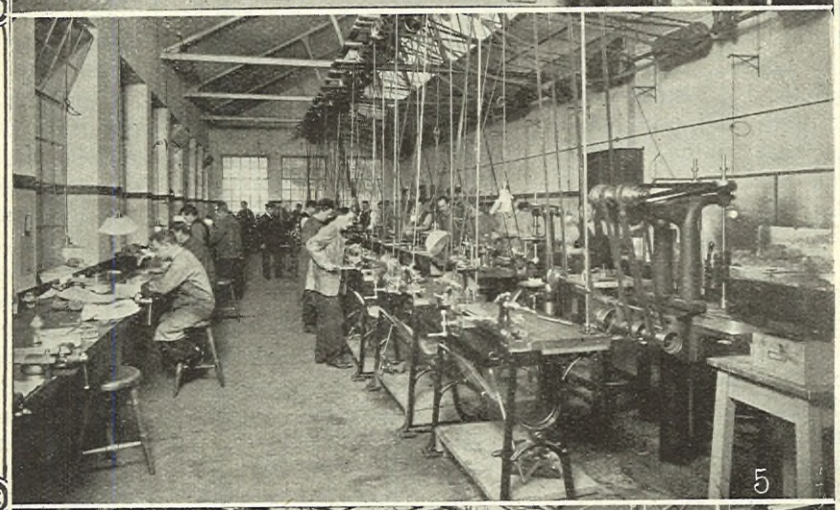
5

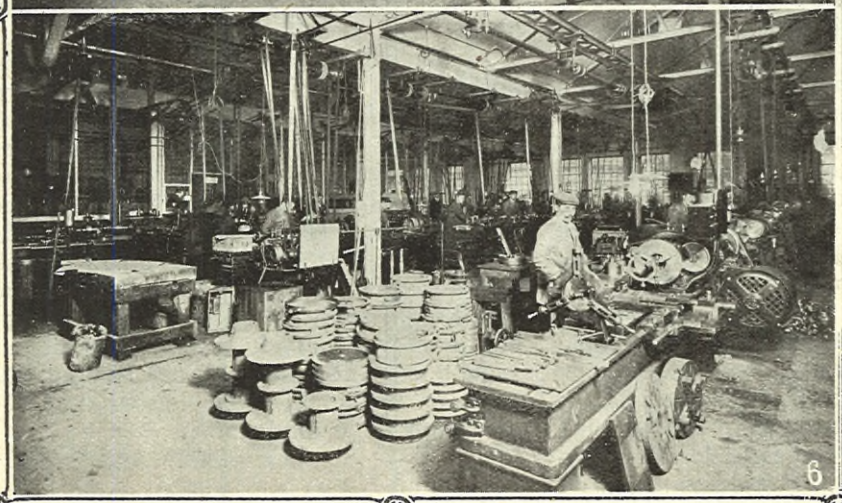
6

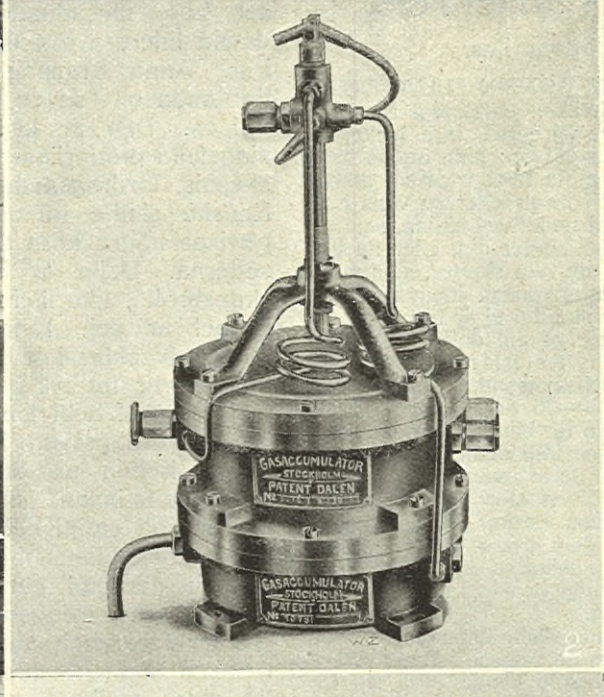

2

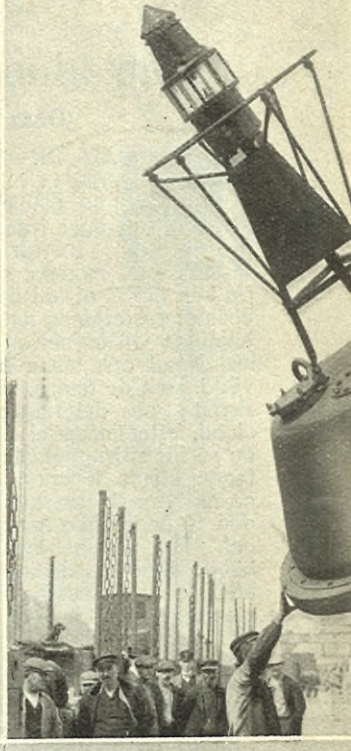

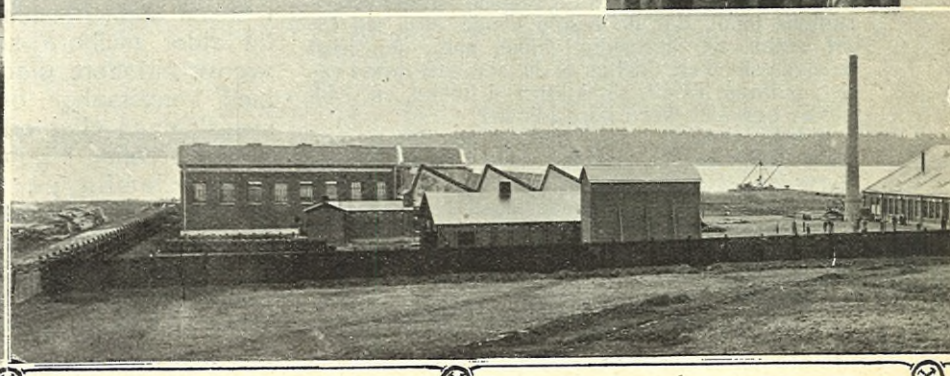

S FYRMÄSTARE

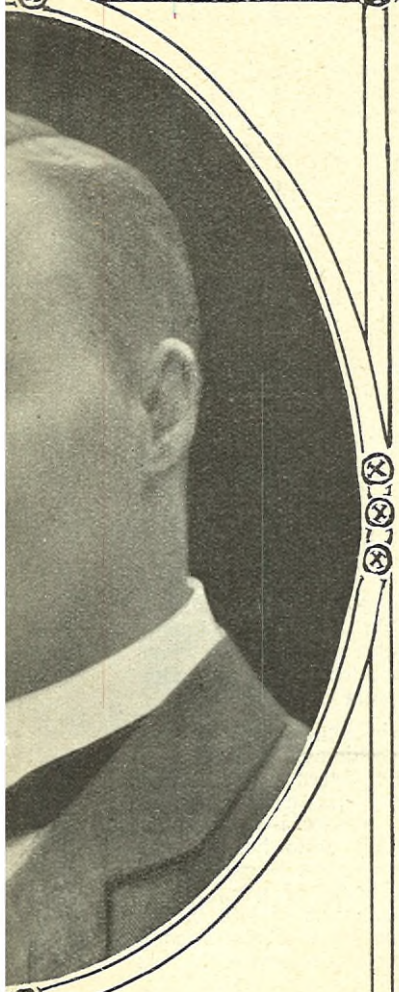

DALÉN

Gustaf Dalén och hans epokgörande uppfinningar.

nämna ett exempel uppgick årliga kostnaden för underhållet af en fyr vid Delawareflodens mynning i Förenta staterna till 1,640: — p. st. Efter omändring till Daléns system uppgingo utgifterna under senaste året till 12: 35 p. st.

Gustaf Dalén föddes i Stenstorp i Skaraborgs län den 30 nov. 1869 som son till landtbrukaren Anders Johansson och hans maka Lovisa Gustava Dalén. Redan vid mycket unga år visade Dalén en afgjord fallenhet för det tekniska, men öfvergaf dock ej landtbruket förr än han vid omkring tjugu års ålder skref in sig vid Stenstorps folkhögskola. Efter något års studier på egen hand tenterade han in vid Chalmers i Göteborg, hvarifrån han 1896 utexaminerades. Efter ytterligare ett års studier vid Polytechnicum i Zürich återvände han till Sverige, hvarest han först tog anställning vid Ångturbin. Från denna stund har Daléns verksamhet visat ett enda glänsande uppåtgående som nu genom K. Vetenskapsakademiens

transport till Montevideo, Uruguay. 8. AGA ljusinstallation på vraket af det chilenska slagskeppet "Blanco Eucalada". 9. AGA installation, monterad å duc d'alb i Göteborgs hamn. 10 AGA fyrtorn i Malmö hamn, obevakad liksom alla fyrtorn med AGA-ljus. 11. AGA fyrinstallation å fyrskeppet "Kalkgrundet". 12. AGA ljusbåt. 13. AGA installation å Bedout Island fyr, Västaustralien. 14. Lägerholmens fyr vid Östersjön, världens största obevakade fyr.

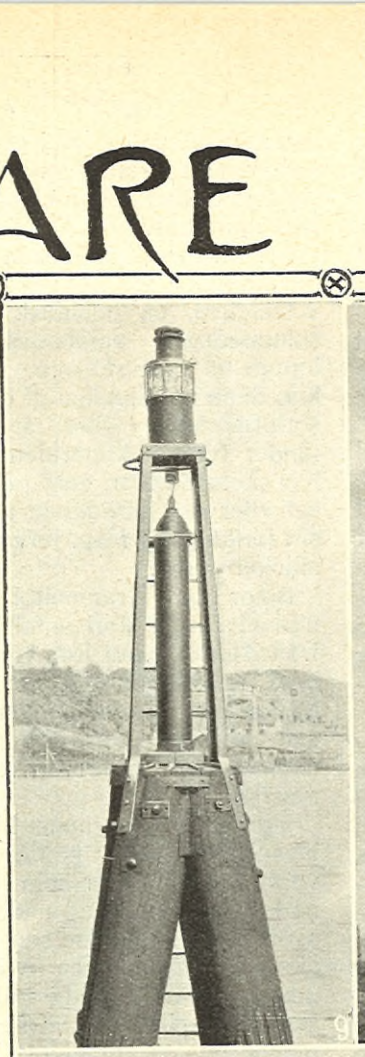

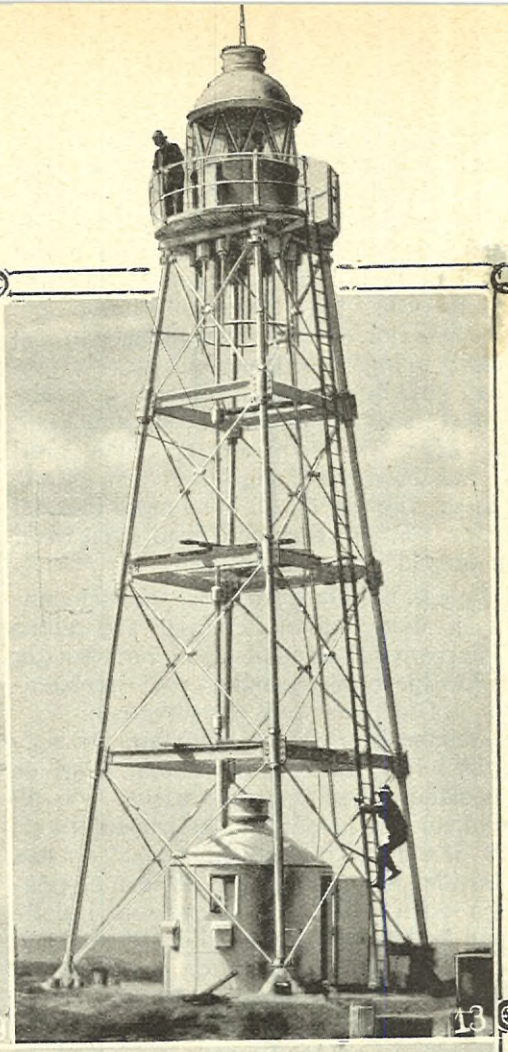

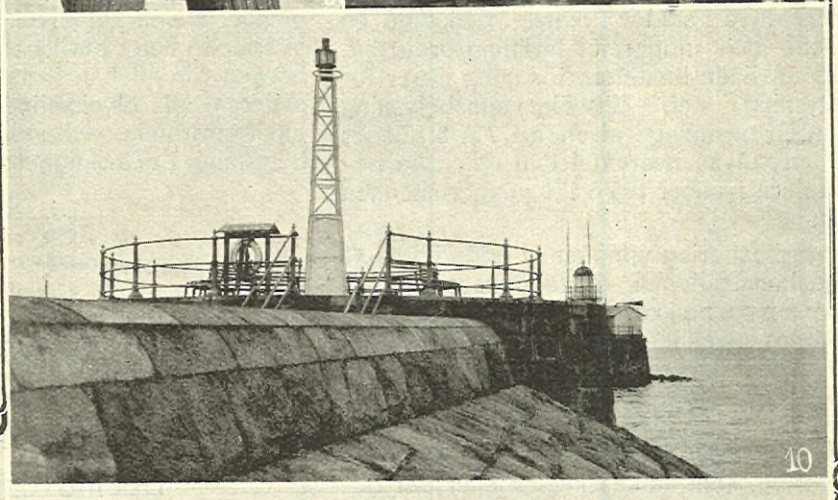

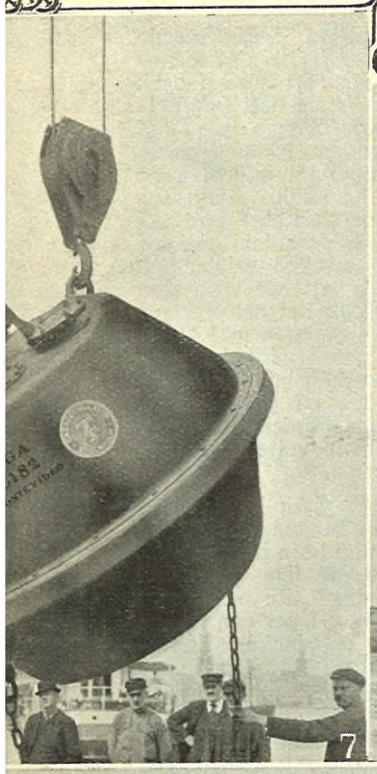

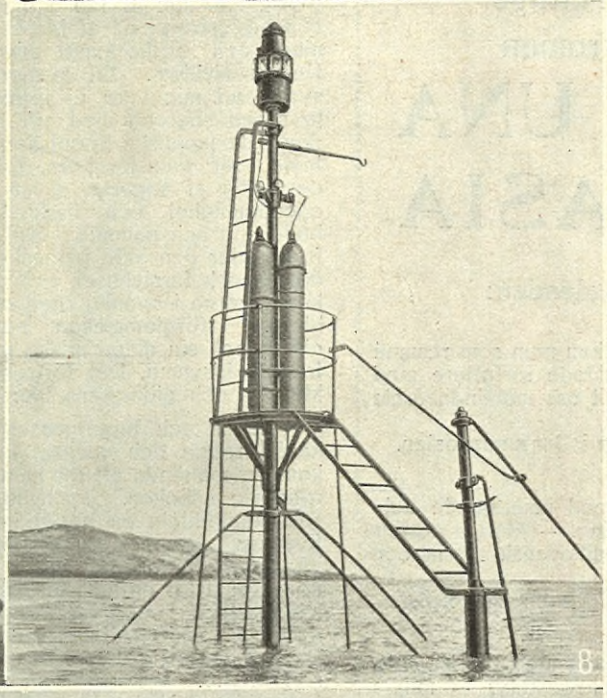

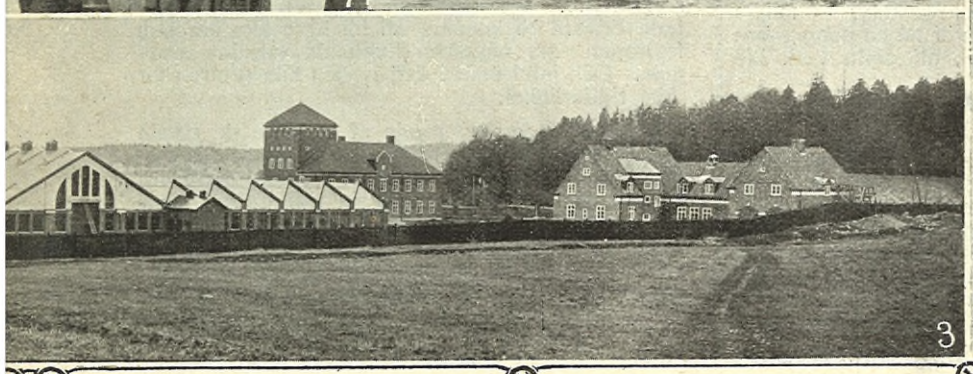

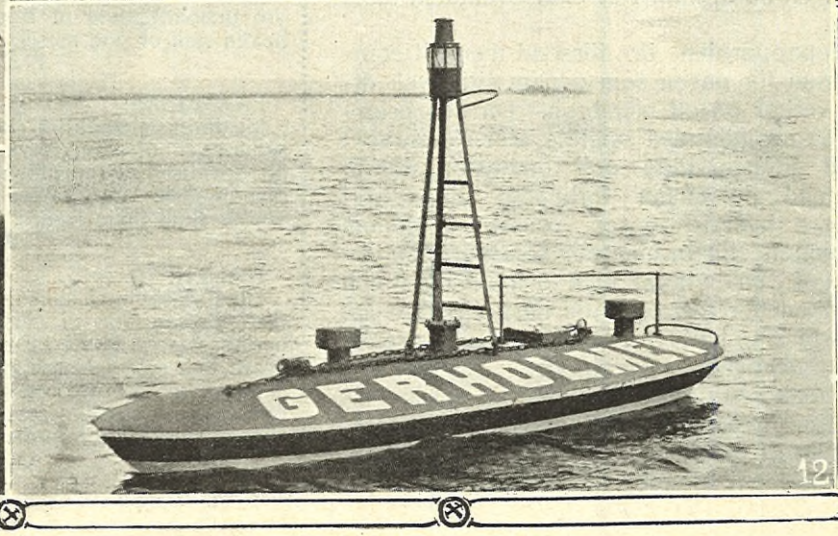

lyckliga val belönats med den största af vetenskapliga lagrar, Nobelpriset. Från Ångturbin öfvergick Dalén till Svenska karbid- och acetylenaktiebolaget samt blef 1906 öfveringenjör vid A.-B. Gasaccumulator och 1909 vid detta bolags ombildande verkställande direktör vid Svenska Aktiebolaget Gasaccumulator. Som ofvan nämnts är det på detta bolags arbetsområde, fyrbelysningen och järnvägsvagnsbelysningen, som Dalén gjort sina epokgörande uppfinningar, hvilka öfver hela världen ej endast gjort hans och bolagets namn kändt och aktadt, utan äfven bidragit till att ännu mera öka det anseende som Sverige och hvad svenskt är redan åtnjuta af andra nationer.

Af Daléns uppfinningar torde gasackumulatorn i dess fulländade skick, solventilen och klippapparaten samt vissa anordningar vid järnvägsvagnsbelysning med acetylen- eller s. k. Daléngas vara de viktigaste.

Gasackumulatorn är en behållare för acetylengas i form af en stålcylinder, hvari en viss gasmängd kan sammanpressas. För att åstadkomma detta påfylles ackumulatorn till 40 % af sin volym med en vätska, aceton, som besitter den egenskapen att lösa 25 gånger sin egen volym af gasen, som i detta tillstånd kallas dissousgas. För att med säkerhet förebygga risken af en explosion, är behållaren fylld med en porös massa af speciell sammansättning, som före behållarens fyllning med aceton måste genomgå en långsam och noggrann torkningsprocedur. Hittills använda behållare för olika gaser för fyrbelysning och järnvägsvagnsbelysning rymma en gasmängd af endast 7 à 8 gånger sin egen volym, hvaremot den dalénska ackumulatorn rymmer 100 à 150 gånger sin egen volym.

En gasbesparing uppgående ända till 90 % af gaskonsumtionen åstadkommes genom klippapparaten. Från gasaccumulatorn ledes gasen till en tryckregulator, hvarest gastrycket reduceras till det önskade. Härifrån föres gasen genom den nedan beskrifna solventilen till klippapparaten, hvilken åt fyrljuset ger den önskade karaktären för att från fartyg, som nalkas kusten eller det belysta området, redan på långt håll kunna särskilja de olika fyrarne och därigenom utan svårighet bestämma fartygets läge och söka den rätta farleden.

Olika ljuskaraktärer hafva förr åstadkommits genom linsernas rotering eller genom placerandet af en roterande skärm kring lågan. Ljuset har härvid alltid varit ständigt lysande, hvarför bränsleåtgången alltid varit densamma vid lika stora brännare. Dalén har genom sin uppfinning åstadkommit att bränsleåtgången endast är direkt proportionell mot ljustiden och härigenom gjort det möjligt att utan större omkostnader åstadkomma fyrar och lysbojar som utan minsta tillsyn eller ombyte af ackumulatorer brinna under en tid af intill 1 år eller eventuellt ännu mera.

Klippapparaten är försedd med ett samlingsrum för gasen som genom sitt tryck direkt verkar på ett membran. Då den erforderliga gasmängden samlats, står membranet i sitt högsta läge och omkastar därvid ett med detsamma förbundet magnetiskt ankare, hvarvid gasen pressas ut genom öppningen till brännaren, härstädes antändes af en ytterst liten evighetslåga och åstadkommer den önskade ljusperioden. Då ankaret slagit öfver stänges gastilloppet till samlingsrummet, hvarigenom membranet åter sänker sig under ljustiden till sitt understa läge, hvarest det åstadkommer ankarets öfverslag i det förra läget, utströmningsöppningens tillstängande och i samband härmed lågans släckande samt gasens åter börjande inströmning i samlingsrummet. Härvid höjer sig membranet ånyo och nyss beskrifna funktion upprepas.

För att i möjligaste mån ytterligare minska gasåtgången vid obevakade fyrar användes solventilen, en genialisk apparat, som vid soluppgången automatiskt stänger gastilloppet till fyrljuset och vid inträdande mörker, detta må orsakas af dimma, tjocka moln, solförmörkelse eller solens nedgång, åter tänder fyren. Apparaten består af ett system metallstafvar, som påverkas af dagsljuset eller det inträdande mörkret och genom sin förlängning resp. förkortning, tänder eller släcker fyren.

Bojar och fyrar enligt Daléns system äro utplanterade i stort antal öfver hela världen, från Alaska rundt Kap Horn till New Foundland, i Australien, Afrika och Asien samt i nästan alla Europas länder, hvilket med hänsyn till den korta tid, som uppfinningarna exploaterats, torde vara ett sällsynt vackert resultat.

Ingenjör Daléns namn bland de föreslagna Nobelpristagarna möttes genast med en varm sympati öfver hela landet. Några månader förut hade underrättelsen om den svåra olyckshändelse som drabbat den framstående uppfinnaren väckt allmänt deltagande och med glädje hälsades underrättelsen att läkekonsten till sist kunnat rädda ingenjör Dalén åt lifvet. Det manliga mod hvarmed han burit och bär sitt öde är en borgen för att han trots de svårigheter som sviterna af olyckshändelsen lägga i vägen allt fortfarande skall veta att bruka sin stora begåfning i mänsklighetens tjänst.

5:te upplagan

af

Johan Nordlings

Beethovenroman

QUASI UNA FANTASIA

Fyra pressuttalanden:

SVERIGE:
Utan att ingå i detaljer kan man som resumé säga, att "Siljans" frejdade författare med "Quasi una fantasia" gifvit oss måhända årets bästa svenska bok.

Elf Norrbo i Öresundsposten.

TYSKLAND:
Jag har läst romanen med innerligaste deltagande och sann njutning. — Många partier äro genomträngda af Beethovensk musik och boken själf är god musik.

Författaren **Otto Ernst.**

FRANKRIKE:
Mästarens beundrare skola med rörelse läsa skildringen af detta kärleksäfventyr — miljön är förträffligt gifven, stilen är på en gång sobre och poetisk. Intet tvifvel, att detta verk öfverallt skall finna läsare.

Mercure de France.

ITALIEN:
Läsarne skola ej glömma de ytterst fina litterära tolkningarna af musiken, dessa transponeringar af en konst till en annan, som äro så svåra och som i Nordlings roman äro verkligt suggestiva. Förf:s redan talrika böcker ha eröfrat åt honom en förstarangsplats inom den skandinaviska litteraturen.

Nuova Antologia.

Ungdomslitteratur.

BLAND NYA ÄFVENTYRSBÖCKER märkas "Unga hjältar" af den kände danske författaren W. Christmas (Beijerska förlaget) och "De skeppsbrutna från Poplador" af E. Salgari, öfvers. från italienskan (Billes bokförlag).

"Unga hjältar" är en samling berättelser om unga gossars (och en flickas!) äfventyr och bragder. Roliga, spännande och bra gjorda äro samtliga berättelser, och säkert komma de ungdomliga läsarna att fröjdas åt alla de hemska saker, som möta i boken, såsom strider med hvita och mörkhyade bofvar, med hajar, krokodiler och boaormar m. m., m. m. Starkast intryck på en vuxen läsare göra kanske den första berättelsen, En bärgarbragd, med sitt präktiga motiv, samt "Gamle Björn", en historia om hur en liten pojke, lämnad ensam på farmen ute i vilda västern, räddas genom sin hästs klokhet och snabbhet. Undras bara, hvad man i danska antiemigrationskretsar tänker om förhärligandet af emigrationen på sid. 59?

Äfven "De skeppsbrutna från Poplador" är en bra äfventyrsbok, som, också den, bjuder på spännande, pojkfantasien tilltalande händelser och situationer: skeppsbrott, myteri, kamp med människoätare, hungersnöd m. m. Men skildringen är också anlagd på att ge de unga kunskap, och oaktadt sträfvandena i denna väg emellanåt ta sig litet löjliga uttryck, såsom då de skeppsbrutna, hotade af de annalkande kannibalerna, underhålla hvarandra med historik öfver den för människosläktet mindre hedrande seden att uppäta egna likar, förtjäna de erkännande.

På Beijerska förlaget föreligger därjämte en gammal kär bekant från barndomen "En åsnas lefnadssaga" af m:me Ségur i ny gestalt samt ett arbete af Dikken Zwilgmeyer, "Vi tre till fjälls". Öfver det senare hvilar samma ursprunglighet, käckhet och goda humör, som karaktäriserar denna författarinnas böcker i allmänhet och som förskaffat henne så många vänner i Skandinavien, men man kan ej låta bli att en smula förarga sig öfver att ej författarinnan gjort mer af ämnet och de olika flicktyperna. Nu verkar det hela allt för mycket tunn flirthistoria. Öfversättningen är på åtskilliga ställen mindre god, såsom på sid. 5: "Det besticker sig bara i det, att hon ler så förfärligt vackert" och sid. 36: "Så inkommen han var i att säga vackra saker".

Från Svensk lärartidnings förlag "Saga" ha utgått tre nya enkronasböcker: "Japanska sagor", samlade af Ida Trotzig, "Prinsen och tiggargossen" af Mark Twain (lätt bearbetning och förkortning) samt "Sagospel" af Helena Nyblom. Ett synnerligen lyckligt grepp synes det mig vara af förlaget att införlifva de japanska sagorna med sitt bibliotek. Ända sedan rysk-japanska kriget är Japan i hög grad aktuellt för svenska barn, och dessutom präglas de flesta af sagorna af så mycken originalitet, egendomlighet och friskhet, att de intressera både ung och gammal. Sällsynt fint och vackert framträder den äkta japanska pieteten mot föräldrarna och furstehuset, och genomsnittligt utmärkas sagorna i ovanlig rgad af högsinthet och nobless. Oförglömmeliga både på grund af sin charm och sin djupa etiska innebörd äro Spegeln från Matsuyama, Det förtrollade vattenfallet och Minnets och glömskans blomma.

"Prinsen och tiggargossen", Mark Twains bekanta, roliga och vackra, ja briljanta berättelse kommer måhända att för många barn bli den allra roligaste julboken. Ty hvad allt finns icke här, som kan tilltala en barnafantasi! En prins, som förjagas från sitt slott och råkar i det ena farliga äfventyret efter det andra, en stackars tiggarpojke, som för en kort tid får pröfva på en kungs fröjdeämnen och besvärligheter, hjältemodiga räddare i nödens stund, offrande ädelmod, kamp för dem, som ha det svårt och äro förtryckta här i världen... Var säker på att Mark Twains diktade Edvard VI kommer att bli barn lika kär och förtrogen som någonsin Englands verkliga stormän. Och intet ondt i det, ty den lille prinsen lär dem ridderlighet.

För barn, som äro roade af att leka de gamla folksagorna, blir säkert Helena Nybloms "Sagospel" en välkommen julgåfva. Skada blott att humorn så litet kommit till sin rätt i dramatiseringen. Hvad "Törnrosa" beträffar, inställer sig osökt en jämförelse med Topelii "lek", och härvid drager Helena Nyblom det kortaste strået.

MARIE LOUISE GAGNER.

Från scenen och estraden.

I NFÖR DRAMATISKA TEATERNS SENASte program, "Spåmannen" af Verner von Heidenstam och "Elektra" af Hugo von Hofmannsthal, erfar man den ovanliga känslan att vi ännu ha en stor scenkonst bevarad midt ibland oss — alla svaga, ytliga och sinnet neddragande nöjesföreställningar till trots.

Det borde vara utsåldt i den förnäma teatersalongen vid Nybroplan, så ofta detta program ges. Och finnes det en makt, som i detta nu kunde rycka människorna från de många gycklarhusen i stadens alla delar och gjuta trånaden efter den stora diktens skönhet in i deras sinnen, ville jag anropa den att tvinga dem att lyssna till Eurytos kamp mellan kärleken och gärningen och till Elektras sublima vers, bräddade af smärtans blodstårar och den heliga hämndkänslans eld.

Från och med premiären af Elektra har svensk scenkonst fått en ny stor tragedienne: fru Bosse. Tragikens mörka blod rinner oblandadt i hennes ådror, hennes själ är ett instrument, på hvilket sorgen spelar med stora brusande ackord och hon förmår i inspirationens stunder taga hjärtat ur sitt bröst och visa, hur det darrar i samklang med den rytm, som är lifvets egen böljegång af lust och kval. Sådan är hennes Elektra. Den uppenbarar ett rikt och pröfvadt lif, en utomordentlig känslans vitalitet och energi, hvilket allt genomtränger dikten, gör versen transparent och gestalten till ett under af tragisk höghet.

Själfva dramat, byggdt på det antika mönstret, är af von Hofmannsthal omdiktadt till en exklusiv hämndakt, starkt realistisk och buren af en mustfylld, klangskön vers, som Anders Österling med fin förståelse iklädt svensk språkskrud.

I "Spåmannen", så äkta Heidenstamsk i sin antika byggnad, tolkar hr de Wahl med varm poetisk kraft Eurytos, som öfverger Eros för att lyda Apollons stålfasta maning och som går under därpå. Om fröken Tora Tejes Apollon må sägas att den är väl hårdt insnörd i instruktionens band; men fröken T:s ännu slumrande konstnärliga krafter — ty att de finnas har hon visat i "Kamp" — torde, en gång väckta på fullt allvar och utvecklade i rätt riktning, bereda henne en framstående plats på det stora skådespelets område. De båda dramerna utmärkas af en stilskön uppsättning och musiken af Hugo Alfvén äger en betagande stämningsfärg.

"Kejsarinnan" af Max Dauthendey, som f. n. utgör Svenska teaterns program, är en serie historiska tablåer, skildrande tsar Peter I och hans älskarinna, sedan gemål, Katharina, hvars ovanliga karriär från simpel dragonhustru till furstinna i Petersburgs kejsarpalats är alltför frestande för att en dramaturg ej skulle gripa sig an med stoffet.

Men det har ej lyckats författaren att skapa något skådespel, utan endast löst sammanhängande scener, i början rätt friskt och underhållande skrifna, men snart nog tröttsamma och utan annan stil än hvad som ligger i dekorationer och rekvisita.

Fru Gerda Lundequist-Dahlström ger i mångt och mycket en präktig bild af kejsarinnan, i vissa stunder är hon till och med grann, och hennes väsens blandning af sensualism och varm upphöjd känsla får ett sant uttryck. Som dragonhustru öfvertygar hon däremot inte, ehuru hon både svär och spottar och slår sig på höfterna. Tsar Peter går tämligen obemärkt förbi, men furst Menschikoff, manlig och kraftig under hr Klintbergs kappa, och fru Brunius som den vackra och muntra kammarjungfrun, minns man dess bättre. Hr Klintberg har jämväl hedern af styckets öfversättning och utstyrsel i tung 1700-talsprakt.

Hvad det finns mycket betvingande i ett par vackra kvinnoögon, och om de till på köpet stråla af ett starkt temperaments inifrån lysande eld, äro de oemotståndliga. Fru Betty Nansen är i besittning af ett par dylika ögon, och sannolikt tack vare dem har hon lockat en så begåfvad dramatiker som Sven Lange att skrifva ett divastycke som "Fru Majas hämnd", skrifva det i ett ögonblick, då hans författarsamvete sofvit och därför tillåtit honom att vara banal, bisarr och okonstnärlig. Hela detta s. k. skådespel är ingenting annat än en estrad, på hvilken fru Nansen har tillfälle att rulla fram hela sin arsenal af tekniska effekter, att posera, kokettera, drapera sig i raffinerade toaletter, gråta riktiga tårar o. s. v. Där finns blott en bråkdel människa, allt annat är aktrisen, som skulle se ut som en sminkad mannekäng, om hon flyttades från scenen och ut i lifvet. Hade det stycket kommit från Stockholm till Köpenhamn, skulle det genast hälsats med ett dödsbringande tjut från kritiken vid Östergade. Vi äro icke fullt så nervsvaga, utan ta en liten chock med mera jämnmod.

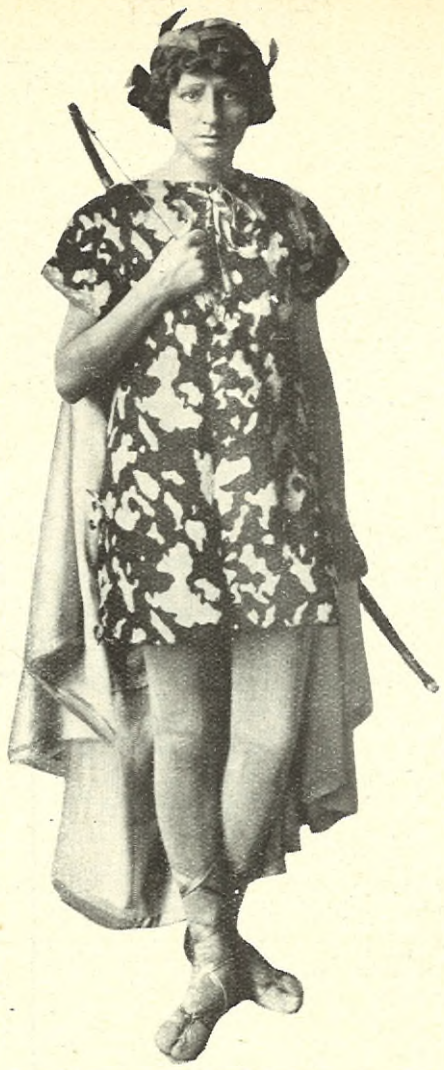

Tora Teje som Apollon i "Spåmannen".

Vasateatern ger ett amerikanskt lustspel af R. Johnsson Young, "Huru man vinner — en man", som är lika roligt som till sitt innehåll oskyldigt. Hvad det handlar om förstår ni af titeln, men hur den muntra handlingen är byggd, bör ni själf gå och öfvertyga er om. Ni kommer inte att ångra er. Fröken Zellman och hr Winnerstrand äro dyrbart roliga, vare det nog sagdt. En honnör för hr Axel Wijkanders lediga öfversättning af dialogen!

En kväll på Intima teatern ger också besökaren ganska godt utbyte. Oscar Wildes komedi "En kvinna utan betydelse" smakar visserligen af franska förebilder, men Wildes satir har i alla fall sin egen skärpa, liksom hans lord Illingworth, styckets ihålige hufvudperson, väl näppeligen kan tänkas annat än som son af England och Wildes paradoxala fantasi. Hr Lavén säger hans sarkasmer med vederbörlig pondus, men tyckes för öfrigt något generad af den dåliga lukt, som utströmmar från hans karaktär. Representanten för Amerikas unga, etiskt besjälade kvinna ges i dubbel mening vackert af fru Karin Molander och herr Westin förtjänar erkännande för ett måttfullt och varmt spel. Fröken Gulbrandsen visar tämligen goda ansatser, men därvid tycks det tillsvidare stanna. Hon är obehagligt stel och hon sätter upp ett ansikte som en somnambul. Hvar har fröken G. studerat sina människor? Är det norskorna efter 1905?

På Södra teatern firar den återuppståndne hr Elis Olsson, numera adlad Ellis, nya triumfer som "Sten Stensson Sten", och Folkteatern gaf den föregående veckan Geijerstams roliga lustspel "Svärfar", som nu utbytts mot ett nytt stycke af Algot Sandberg, hvilket går under namnet "Segerhufvan", men i själfva verket heter "En smålänning" och under denna titel gjort lycka förr.

*

Vid Kgl. teaterns senaste symfonikonsert kommo Beethoven-symfonierna i B-dur och Eroican till utförande — och hvilket utförande! För en lekman som undertecknad, föreföll orkestern liksom förandligad af dessa strålande harmonier, som jublande och stormande sprungo från stråkar och blåsinstrument. Något förandligat ligger också öfver den unge violinisten Franz v. Vecseys spel. Så ung han än är, tyckes han ha nått så långt i konstnärlig utveckling, att intet återstår att eröfra. Hans ton är på en gång eldig och behärskad, hans tolkning af mästarne djupt inträngande, och hans teknik löser violinkonstens största problem utan ansträngning. Han lyckades också entusiasmera vår publik ända därhän, att den hissade honom på öppen gata.

Äfven fru Matilda Jungstedt kunde glädja sig åt en mindre vanlig publikentusiasm, då hon gaf sin konsert i Musikaliska akademien. Den forna Carmen-framställarinnan, en af de bästa någon europeisk scen haft, sjunger nu från estraden efter förnyade sångstudier, som aflägsnat från hennes röst och sångsätt vissa brister, hvilka aldrig helt kunnat undanskymmas af hennes betydande sångdramatiska talang. Programmet bjöd på flere operaarior och balladmässiga sånger, hvilka hon utförde med stor röstfägring och utmejslad konst.

Kammarmusikföreningens konsert intresserade egentligen genom hr Julius Ruthströms och fröken Sigrid Lindbergs förträffliga violinspel samt fröken Aurora Molanders distinkta pianistiska talang. Max Regers violinsonat var en skicklig Bachimitation, men ingenting därutöfver, och hvarken Paul Juons sonat för violin och piano eller Chr. Sindings Serenad äro af den art att de kunna framkalla någon hausse på den musikaliska börsen.

ARIEL.

„Kejsarinnan" på Svenska Teatern. Scen ur 1:a akten. Katarina (fru Gerda Lundequist), Tsar Peter I (hr Arehn), frust Menschikoff (hr Klintberg). Almberg & Preinitz foto.

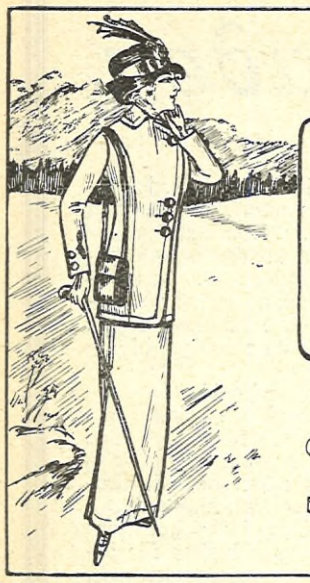

Wettergren's
KAPPOR
&
KOSTYMER

OMSORGSFULLASTE ARBETE·
STILFULLA MODELLER·
ERHÅLLAS I DE FLESTA
KAPPAFFÄRER I RIKET·

OFVANSTÅENDE FABRIKAT
finnas i rikhaltigaste sortiment till billigaste priser
hos
A.-B. Nordiska Kompaniet, Stureplan.

Hafre-Gryn och Hafre-Mjöl

Hallenhamar

Gif barn den bästa näring och de växa upp till friska människor.

Gif vuxna den bästa näring och de förbli friska till sena ålderdomen.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND.
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FORSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 8—14 DEC. 1912.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; laxmajonnäs; mjölk; kaffe eller te med surmjölkskaka. Middag: Drottningsoppa; gösfilet à la Normande; lammkotletter à la Maintenon med ryska ärter; biskvitärta II.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; fiskstuffning i snäckor (rester från söndag); mjölk; kaffe eller te. Middag: Biffpaj; soppa på aprikoser.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; biffstek med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Bönpuré med stekt bröd; stufvad lake med potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckkorf med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kalffrikassé I med ris; varm mandelpudding.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; falsk sköldpadda (rester från onsdag); mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärter med fläsk; syltomelett.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; gratinerad sill med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kåldolmar; ägggmjölk med skum och skorpor utan jäst.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; ägg med skinksås; mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärtpuré med stekt bröd; fläskkotletter med pressad potatis.

RECEPT:

Laxmajonnäs (f. 6 pers.). 6 hg. benfri kokt lax (rester).

Grönsalad: 2 saladshufvuden, 1/4 tsk. salt, 1/4 tsk. paprika, 1 msk. matolja, 1 msk. vinäger.

Äkta majonnäs: 2 äggulor, 1/2 tsk. salt, cayenne, 1/4 tsk. fransk senap, 1 1/2 dcl. fin matolja, 1 msk. dragonättika, 1/2 msk. citronsaft, 1 msk. kokande vatten.

Till garnering: 3 små saladshufvuden, 2 hårdkokta ägg i klyftor, 2 msk. kapris, 4 urkärnade, konserverade oliver i tunna skifvor, 6 rädisor i skifvor.

Beredning: Laxen skäres i tunna skifvor; skinn och ben tagas bort. Saladen rensas, sköljes hastigt och läggas på linne så att vattnet får väl rinna af. Den skäres tvärs öfver, läggas i en skål och blandas med kryddorna, oljan och vinägern. — Saladen läggas på ett rundt fat, helst af silfver, och laxskifvorna läggas i pyramid ofvanpå. Majonnäsen beredes på vanligt sätt, och när den är riktigt tjock, hälles den öfver laxen. Anrättningen garneras med det innersta af små saladshufvuden, äggklyftor, kapris samt skifvor af oliver och rädisor. Serveras som frukost- eller mellanrätt.

Drottningsoppa (f. 12 pers.). 1 ungt höns, 3 1/2 lit. ljus buljong, 2 msk. smör (40 gr.), 6 msk. mjöl (60 gr.), salt, cayenne, 3—4 äggulor.

Beredning: Hönset ansas på vanligt sätt, får ligga i vatten 12 timmar, torkas väl och får koka i buljongen tills det är mört. Bröstköttet lossas då från skrofvet, som läggas tillbaka i buljongen och får koka ytterligare 1 tim. Köttet skäres i små, aflånga bitar och läggas i soppskålen. Buljongen silas, skummas och mätes — bör vara 3 lit. Smör och mjöl fräsas 2 min., buljongen spädes på, litet i sänder, och får koka under rörning 5 min. Soppan afsmakas med kryddorna. Äggulorna slås upp och vispas i soppan, som därefter hälles öfver köttet i soppskålen.

Gösfilé à la Normande (f. 6 pers.). 2 gösar på 5 hg. styck, 2 tsk. salt.

Till kokning: 2 msk. smör (40 gr.), 3 msk. mjöl (30 gr.), 4 dcl. fiskbuljong, 1 hg. räkor, 1 burk musslor (1/4 lit.), salt, hvitpeppar, 1 äggula.

Sås: 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 4 dcl. fiskbuljong, 2 msk. champinjonspad, 2 msk. musselspad, 2 msk. tjock grädde, 2 äggulor, 30 gr. smör, salt, cayenne.

Till garnering: 6 skifvor tryffel, 12 kräft- eller räkstjärtar, 6 champinjonhattar, 6—8 små halfmånar af smördeg, kruspersilja.

Beredning: Gösarna fjällas ej, rensas, skäras i filéer och ryggbenet jämte alla småben skäras bort. Filéerna läggas med skinnsidan mot en skärbräda och köttet skäres från skinnet med en spetsig knif. Filéerna skäras itu på längden och därefter midt itu tvärs öfver. De bultas ut lätt med en fuktig klubba, så att de likna sjötungsfiléer, gnidas med saltet och få ligga på hvarandra 1 tim. På hufvud, ben och skinn kokas god fiskbuljong och filéerna kokas däri, sedan de ånyo torkats. De uppläggas med hålslev i krans på ett aflångt fat, helst af silfver, fatet sättes under några minuter i främre delen af ugnen och det spad, som därunder samlas, hälles noga af. Fiskbuljongen, hopkokas och användes till stufningen och såsen. Stufningen läggas i midten på fatet, såsen hälles öfver och anrättningen garneras vackert med tryffeln, kräftstjärtarna, champinjonerna, som frästs i smör, smördegshalfmånarna och persiljan. Serveras med små runda, kokta potatisar, urtagna med legymjärn.

Till stufningen skäras champinjonerna i mindre bitar, sedan 6 hattar fråntagits till garnering. De skurna champinjonerna fräsas i smöret, tills det är klart, då klämmas de upp med en sked och mjölet fräses med smöret 2 min., fiskbuljongen spädes på och såsen får koka 5 min. De rensade räkorna och musslorna läggas i, stufningen får koka upp, afsmakas med kryddorna, afredes med den uppvispade äggulan och får sjuda.

Till såsen fräsas smör och mjöl 2 min., fiskbuljongen, champinjonspadet, musselspadet och grädden spädas på och såsen får koka 5 min. De uppvispade äggulorna och det kalla smöret tillsättas, och såsen får sjuda under vispning samt afsmakas med kryddorna.

På samma sätt tillagas filéer af sjötunga och slätvar.

Biskvitärta II (f. 12 pers.). 320 gr. sötmandel, 320 gr. florsocker, 7 ägghvitor.

Till pannan: 15 gr. smör, 2 msk. stötta skorpor.

Till garnering: 3 syltade apelsinskal, frukt och gelé.

Beredning: Mandeln skållas, torkas i ugn, drifves genom kvarn och blandas med sockret, därefter iröras försiktigt de till hårdt skum slagna ägghvitorna. Massan fylles i en väl smord och brödbeströdd stekpanna och tårtan gräddas i svag ugnsvärme omkr. 1 tim. Tårtan uppstjälpes, när den afsvalnat och garneras när den är kall, med frukt och gelé samt kristyr, om så önskas. Serveras med vaniljsås.

Biffpaj (f. 6 pers.). 1 kg. oxhare, 2 tsk. salt (10 gr.), 1/2 portug. hvitpeppar, 2 rödlökar eller 1 portug. lök, 3 msk. smör (60 gr.), (1 lit. potatis), 4 dcl. god buljong, 1 msk. mjöl (10 gr.).

Pajdeg: 1 hg. kokt, kall rifven potatis, 1 hg. smör, 1 hg. mjöl.

Beredning: Om biffkokare saknas, kan biffen anrättas i eldfast s. k. pajform, med lock af någon deg och kallas då biffpaj. I detta fall serveras potatisen till pajen. Den kan äfven tillsättas med kokt skinka eller kalfnjure, allt efter smak. Buljongen vispas med mjölet och tillsättes sist.

Till pajdegen blandas alla ingredienserna på bakbordet och degen utkaflas till 1 cm. tjocklek. Ett lock till formen utskäres, formens kanter penslas med vatten, och deglocket fasttryckes. Med en gaffel eller späcknål göres 4—6 hål i degen, så att de gaser, som bildas vid stekningen, må kunna bortgå. Pajen penslas med ägghvita och garneras med resten af degen, utskuren i vackra figurer, hvilka ock bestrykas med ägghvita. Den gräddas i god ugnsvärme omkr. 1 1/2 tim. Serveras ur formen.

Pajen kan äfven gräddas i förtennt kopparform eller bleckform, men då

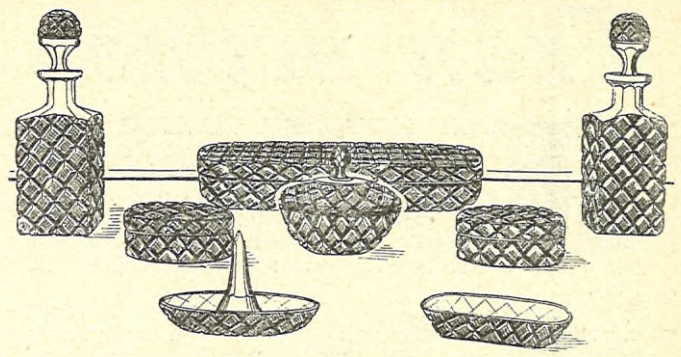

EN PRESENT som hvarje dam senterar är **Ett Toalettgarnityr af Svensk Kristall**
(observera det svenska guldmärket).
Stort lager af ***moderna & antika*** slipningar fr. 22 kr. pr komplett garnityr.
OBS.! Äfven i öfverfångskristall färglagd.

De Svenska Kristallglasbrukens Försäljningsmagasin,
Stureplan. (20 Birger Jarlsgatan). Kungl. Hofleverantör. **Norrmalmstorg 16.** Hörnet Biblioteksg.

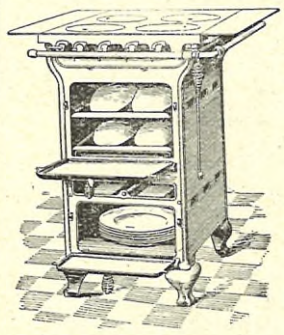

HUSMÖDRAR!
ANVÄND GAS SOM BRÄNSLE
TY
GAS ÄR BILLIGARE ÄN VED.
GASSPISLAR VISAS OCH DEMONSTRERAS Å
GASVERKETS UTSTÄLLNING,
Sthlmstel. 60 32. **KUNGSGAT. 54 (F. D. 14).** Rikstel. 28 93.

Btabl. 1866.
Äkta Göteborgs-Knäckebröd.
Hygienkontrollant: Dr G. Hjort af Ornäs.
Tel.: 11 & 929.

Zeniths Växt-Margarin

Fyrtornets KAVIAR
Årets inläggning utkommen och utmärker sig för sin friska, aptitretande smak.
Se noga till att Ni får af märket "Fyrtornet".
Erkändt högsta kvalitéer inom hela konservindustrien.

Albert och Marie
rekommenderas.
AKTIEBOLAGET ÖREBRO KEXFABRIK.
(Kungl. Hofleverantör).

ORIGINAL SINGER SYMASKINER

Världsberömda.
SINGER C:o
SYMASKINS AKTIEBOLAG
Filialer
på alla större platser.

Köp Schweizer Taft

Begär prof på våra nyheter i svart, hvitt och kulört:
Taffetas, Changeants, Façonnés, Crêpe de Chine, Duchesse, Ecossais, Eolienne, Mousseline, 120 cm. bredt, från 95 öre metern. **Sammet** och **Plysch** till klädningar och blusar o. s. v. såväl som **blusar** och **rober med äkta Schweizer-broderier** i batist, ylle, lärft och siden.
Vi sälja endast garanteradt solida sidentyger **direkt till privatpersoner portofritt och redan förtulladt till bostaden.**
Schweizer & Co., Luzern S 3 (Schweiz)
Sidentygs-Export. — Kungl. Hofl.

En verkligt chic dame önskar alltid som present en sådan utsökt fin och diskret Parfym som F. Paulis Fleurs du Printemps och F. Paulis Kaprifolium, säsongens mode Parfymer.

Bäcksins Amerikanska Jästpulver.
Drygt — Billigt — Verkningsfullt.
Hvarje morgon nybakadt hvetebröd lika fort som kaffet kokar. (Se härom i hvarje burk innesluten bruksanvisning.) Säljes öfverallt.
· · OSCAR BÄCKSIN GÖTEBORG · ·

Åt Eder fru
bör Ni nu till jul skänka ett exemplar af Iduns Kokbok, den såväl till innehåll som utstyrsel modernaste af alla svenska kokböcker. Den innehåller öfver 1,070 matrecept, därtill ej mindre än 212 frukosträtter. Tänk på den omväxling i det dagliga måltidshållet, som en så innehållsrik kokbok kan medföra. Det blir icke minst Ni själf, som får nöje af denna julklapp.

Annonsera i Idun!

Prenumerera på Idun.

Lejon Dantar och Strumpor.

REG. VARUMÄRKE

PRIMA KVALITÉ! BÄSTA UTFÖRANDE!

HVARJE PAR STÄMPLADT
MED OFVANSTÅENDE VARUMÄRKE

FINNAS I ALLA VÄLSORTERADE
SYBEHÖRS – MANUFAKTUR – & KORTVARUAFFÄRER.

beräknas dubbel sats af degen och formen beklädes därmed. Beredes för öfrigt som föregående.

Kalffrikassé I (f. 6 pers.). 1½—2 kg. gödkalfbringa, 1½ lit. vatten, 2 msk. salt (30 gr.), 10 hvitpepparkorn. Sås: 2 msk. smör (40 gr.), 5 msk. mjöl (50 gr.), 6 dcl. köttspad, 2—3 äggulor, salt, socker, hvitpeppar, 2—3 tsk. citronsaft.

Till garnering: 1 citron, i skifvor.

Beredning: Köttet torkas, sättes på i så mycket kokande vatten, att det står jämnt med köttet. Kryddorna tillsättas och köttet får koka med tätt slutet lock, tills det är mört eller omkr. 1½ tim. Det läggas upp på varm karott och öfvertäckes medan såsen kokas. — Såsen kokas på vanligt sätt och hälles öfver köttet. Anrättningen garneras med citronskifvor och serveras med ris. Om så önskas, kan man i såsen tillsätta 2 kokta morötter i tärningar och 2 dcl. kokta spritärter. — Köttet kan äfven kokas med ½ citron i skifvor och såsen afsmakas med madera i stället för citronsaft; då utelämnas äggulorna. — Såsen kan, om så önskas, tillsättas med kurry i stället för citron och riset beströs med litet torr kurry.

Varm mandelpudding (f. 6 pers.). 50 gr. sötmandel, 4 bittermandlar, 4 ägg, 2 msk. socker (30 gr.), 2 dcl. grädde, ½ tsk. finrifvet citronskal, 1 tsk. potatismjöl (5 gr.).

Till formen: 2 dcl. strösocker (170 gr.), 2 msk. kokande vatten.

Beredning: Sockret smältes i en smord, något varm stekpanna, spädes med det kokande vattnet och härmed beklädes en slät hålform.

Mandeln skållas, torkas i ugnen och drifves genom mandelkvarn. Äggulor och socker röras i en kastrull ¼ tim. Grädden kokas upp och hälles på äggen under stark vispning, hvarefter krämen får sjuda öfver elden. Kastrullen aflyftes och vispningen fortsättes, tills krämen är kall. Då tillsättes mandeln, citronskalet och mjölet. Sist nedskäras de till hårdt skum slagna äggh vitorna. Massan hälles i den beklädda formen och gräddas i vattenbad i ugn omkr. ¾ tim. Puddingen uppstjälpes efter 10 min. och serveras varm med vanilj- eller citronsås, om så önskas.

Falsk sköldpadda (f. 6 pers.). Hachis på kalf: 3 hg. kalfstek (rester), 1½ msk. smör (30 gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 5 dcl. buljong, 1 msk. hvitt vin, salt, hvitpeppar. Omelett: 6 ägg, ¼ tsk. salt, ¼ tsk. socker, 2 tsk. mjöl, 6 dcl. mjölk. Till omelettpannan: 1 msk. smör (20 gr.).

Beredning: Kalfsteken skäres i fina tärningar. Smöret och mjölet frästas 2 min., buljongen spädes på och såsen får koka 5 min. Köttet lägges i och värmes i såsen, men får ej koka; stufningen afsmakas med vinet och kryddorna. Till omeletten vispas äggen väl med saltet, sockret, mjölet och mjölken. Omelettpannan upphettas och smörjes väl med smöret. Af äggstanningen gräddas 2 omeletter, hvilka äro färdiga, när de hafva ljusbrun färg. Den första omeletten stjälpes upp på ett rundt fat, köttstufningen utbredes därpå, den andra omeletten stjälpes upp på smordt lock och lägges därefter öfver stufningen. Sköldpaddan serveras med smält smör som frukoträtt.

Det bästa,
rikhaltigaste och mest utsökta sortiment af Kontinentens allra senaste nyheter i
SIDEN
hafva vi just nu och inbjuda vi ärade kunder till ett besök! Alla kunna erhålla vår stora prafkollektion franko och
Gratis!
Vi representera världens förnämsta sidenfabriker
Besök eller tillskrif
BRUNKEBERGS MANUFAKTURMAGASIN
BRUNKEBERGSTORG 24 - STOCKHOLM
Allm. Tel. 5890 Riks. Tel. 735

Undgår faran af smitta gör man säkrast om man dagligen till munhålans och tändernas vård använder F. Paulis Azymol.

En julklapp som alla måste tycka om är Johann Marina Farinas Eau de Cologne med Kölnerdömen. Frisk och af en oförliknelig finhet. Erhålles lådvis och pr flaska till partipris vid köp direkt å Kölnerlagret, 24 Smålandsg., Sthlm.

Mellins Food

är bästa kraftnäring för svaga, klena barn i alla åldrar. Bok om barns uppfödning gratis och franko från Mellins Food Depôt, Malmö.

PHILIP HOLMQVISTS Handelsinstitut, Göteborg.
300—400 elever årl. 15—20 akademiskt och praktiskt bild. lärare. Begär vårt 40-sid. ill. program. Vårterm. börjar den 15 jan.
FÖRNÄMSTA SPRÅKINSTITUT. BANKKURS

VECKANS PRISTÄFLING.

PRISTÄFLING N:R 49.
NAMNET.

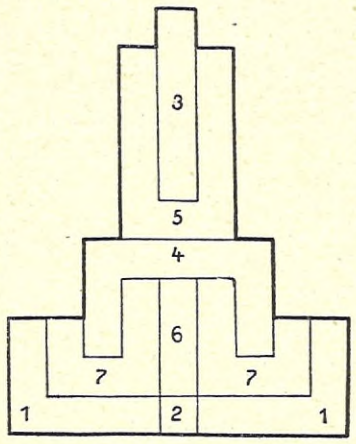

Lägg af delarne i ofvanstående figur det tyska namnet på ett träd.

Lösning insändes, undertecknad med namn och adress, till Red. af Idun senast den 22 december 1912. Å kuvertet bör angifvas pristäfling n:r 49.

De två första rätta lösningar, som vid den därefter verkställda granskningen påträffas, erhålla följande pris: 1:sta pris: en försilfrad bägare eller också böcker — fritt val — till ett värde af 10 kronor. 2:dra pris: böcker till ett belopp af 5 kronor.

Till Julbordet
bör en hvar förskaffa sig »Påhlsson's» välkända marzipantårta, — pris kr. 1:50—5:—. Finnes den ej hos Eder Handlande, tillskrif Carl P. Påhlsson, Malmö.

Vid blodbrist och svaghet gör Vasens (f. d. Nordstjernans) järnpreparat "Ferrol" största verkan. Starkt aptitgifvande ökar det hastigt kroppsvikten. På alla apotek till 2 kr. fl.

Hvad skall jag ge till julklapp?

Den vackraste present för hvarje dam är:
en strutsfjäder!
en pleureuse!
en häger!
Begär omgående illustrerad katalog, som sändes gratis o. franko från importören
ERICH NAEHRUNG, HAMBURG 36.
Återförsäljare antagas öfverallt!

LÖSNING TILL PRISTÄFLING N:R 45.

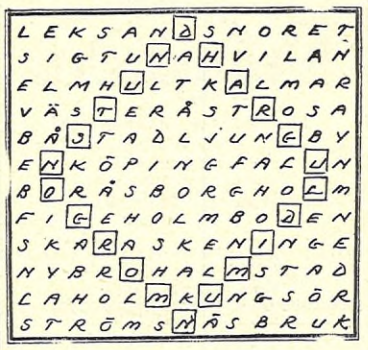

Morgonstund har guld i mun.

Vid den företagna granskningen af de insända lösningarna ha de två först påträffade rätta lösningarna lämnats af följande personer, hvilka alltså erhålla de utfästa priserna. Första priset: Herr Folke Hanström, Älfsjö. Andra priset: Herr Torsten Franklin, Ronneby.

Kungl. Hovleverantör
A.-B. Östlind & Almquist
Piano- & Orgelfabriker, Arvika.
Högsta utmärkelser å senare årens världsutställningar för
Flyglar - Pianinon - Orglar
i tävlan med olika nationer.
20,700 instrum. i bruk. Begär prisk.
Göteborg, Kungsgatan 15. **Stockholm,** Drottninggat. 23.
Malmö, Baltzarsgatan 42.
Filialförest. i Stockholm: Musikdirektör **Carl Bohlin.**

TIDSFÖRDRIF.

BOKSTAFSDIAMANT.

5 ord, skrifna midt under hvarandra, bilda med sina mellersta bokstäfver, namnet på en europeisk monark. Orden äro: en bokstaf, en bekant kyrkofurste, en europeisk monark, ett kräldjur, en bokstaf.

O. R.

PALINDROM.

Rättfram: Den kommit på mig har och får nog sitta kvar.
Omvändt: När de mig ta i lufven så fastnar jag på skrufven.
Gammal Idunprenumerant.

LÖSNINGAR

TILL TIDSFÖRDRIFVET I N:R 48.

RÄKNEUPPGIFTEN:
123—45—67+89 = 100, eller
123—(45+67)+89 = 10.
GÅTFRÅGAN: Gammal.
CHARADEN: Balsam.

Rökbord,

äkta Benares messingsbricka 60 cm. diameter, handgraverad i olika vackra mönster, med ställning af i mahogni eller valnöt betsad björk
Kr. 25.—,
härtill passande rökservis bestående af 1 Tändstickasställ, 1 Cigarr- och 1 Cigarettbägare samt 1 Askkopp
Kr 10.—.
Till landsorten mot efterkraf.
Särderes lämplig Julpresent.
Hugo Ahrén, Bosättningsaffär,
Södra Hamngatan 39, Göteborg.

Ett komfortabelt inredt badrum och kök ökar hemmets trefnad.

De nyaste, modernaste och i sanitärt hänseende mest fulländade installationsartiklar såsom: **Badkar, Badugnar, Badbatterier, Duschapparater, Tvättställ, Vaskar, Slasktrattar, Vattenklosetter, Pissoirer** etc., samt **Väggplattor** af porslin och emaljerad zinkplåt erhållas från oss genom alla entreprenörfirmor.

A.-B. Wilh. Sonesson & C:o, Malmö.
Afdelningskontor:
Stockholm, Göteborg, Köpenhamn.

Ni misstager Eder

om Ni tror, att rostadt korn, råg och dylikt är detsamma som "Kathreiner". Mellan det sedan 20 år tillbaka bepröfvade "Kathreiner" och brännt korn är en lika stor skillnad som emellan natt och dag. — "Kathreiner" säljes **icke** i lös vikt ej heller i malet tillstånd, utan endast i plomberade paket med prelaten "Kneipps" bild som skyddsmärke och firmanamnet, Kathreiners Malzkaffefabrik. — Professor **Olof Hammarsten** vid Uppsala universitet yttrar sig om det världsberömda "Kathreiner" följande:

"Kathreiner" äger det äkta kaffets karaktäristiska smak och är därför — till skillnad från så många andra kaffesurrogat — en ersättning för kaffe i verklig mening. Jag anser "Kathreiner" vara i hög grad förtjänt af såväl läkarnes som den stora allmänhetens uppmärksamhet och förtroende.

Svensk tillverkning.

LIEBIG's Köttextrakt

är ett naturligt hjälpmedel för köket, ty det består uteslutande af koncentrerad buljong, utan några som helst främmande tillsatser. Dess ovanskliga renhet och äkthet står under ständig kontroll af framstående vetenskapsmän.

Ensamförsäljare för Sverige: **Ivan Wåhlstedt & C:o, *Stockholm, Göteborg.***

GRAND ETABLISSEMENT FLORAL

"Calliste".

Charles de Coppet, horticulteur

à S:t Laurent-du-Var (A. M.). près Nice.

Felfria friska

Rivierablommor.

Sändes i olika stora korgar mot Frcs 4: 95, 9: 89 och 14: 84 i postanvisning = Kr. 3: 60, 7: 20 och 10: 80.

FRÅGOR

ENHVAR läsare af Idun äger rätt att å denna afdelning framställa förfrågningar rörande husliga eller andra angelägenheter till besvarande af läsekretsen. Dock förbehåller sig redaktionen oinskränkt befogenhet att utesluta de frågor, hvilka anses sakna mera allmänt intresse. Hvarje publicerad fråga kommer att besvaras, och utbetalas för det bästa svaret å någon af här nedan nämnda frågor, som insändes till redaktionen senast 6 dagar efter detta nummers dato, ett pris af 10 kronor.

N:r 276. Kan någon af Iduns alltid hjälpsamma läsare gifva mig ett säkert råd hur jag skall få min man fet? Är mycket mager, har måttlig aptit, frisk och sund, mycket i rörelse. Får regelbundet hafregröt eller välling hvarje morgon.

Fet fru.

N:r 277. Godhetsfullt säg: hur lagas apelsinmarmelad, passande till té- och smörgåsbord?

N:r 278. I somliga af mina krukväxter finns det en hel del små hvita trådfina maskar, 1 à 1½ cm. långa, i andra åter ett otal små, små hvita kryp. Hvad skall jag göra för att bli af med dessa olika inkräktare? Mycket tacksam för beprövadt medel blir

Inez, 14-årig pr. af Idun.

N:r 279. Hvad måste beräknas pr mån. billigast för att kunna lefva på landet? Önskar hyra ett litet ställe, helst dela ett hem med ensamstående och måste vara billig hyra och öfriga omkostnader. I hvilken tidning är bäst att annonsera? Ordinerad af läkare att vara på landet och måste därför lämna min plats.

»35 år».

N:r 280. Hvar i Stockholm kan man få beställa eller köpa ställbar modelldocka, i och för profning vid klädsömnad?

Amatör.

N:r 281. Vill någon af Iduns läsarinnor godhetsfullt rekommendera några skolor passande för en flicka, som i följd af allmän svaghet måste afbryta sin skolgång. Har nu i 6 år vistats ute på landet och tycker sig vara intresserad af trädgårdsskötsel och skötsel af hushåll på landet. Tacksam för svar är

Viva.

N:r 282. Hur skall en 24 års flicka med de billigaste betalningsvillkoren kunna skaffa sig en s. k. lifränta på ungefär 2 à 3,000 kr., som faller ut t. ex. vid 45 års ålder? Hur skall man komma in i någon sjukkassa?

Ensam.

N:r 283. Kan man färga ylle hemma? Hur och med hvilka färger (äkta, giftfria?) samt hvar fås dessa? frågar

Olga.

N:r 284. Jag lider af handsvett och det obehagligaste är, att jag på samma gång blir alldeles kall om händerna. Hela dagen besväras jag ej af detta obehag, utan stundtals. Tacksam om någon af Iduns läsarinnor visste bot för denna plåga.

Generad.

N:r 285. Hvilka maträtter böra undvikas af giktpatient mer än oxkött? Har hört att mjölk och ättika skola vara skadliga. Är så förhållandet?

Ragnhild.

Vid trög matsmältning,

förstoppning etc. bör man icke för ofta använda sig av starkt verkande avföringsmedel. framför allt icke utan att rådföra sig med läkare.

Den som en gång med god verkan använt ett laxermedel, tror sig nödsakad att därmed behöva kurera varje liten förstoppning eller störing i matsmältningen. Han fäster alltför ringa vikt vid, att lika nyttigt som det är att någon gång använda laxermedel, lika skadligt kan ett alltför ofta upprepat bruk vara. Och det farligaste därvid är, att nackdelarne icke uppenbara sig plötsligt och påtagligt utan helt sakta och omärkligt. Lekmannen, som saknar läkarens skolade iakttagelseförmåga, upptäcker i regel alltför sent de hälsofarliga verkningarne.

Kommer han så till läkaren så får han veta, att avföringsmedlens karaktär utesluter en ofta upprepad eller varaktig användning — då de huvudsakligen verka genom retning av tarmkanalen.

Naturen vänjer sig helt hastigt vid dessa retmedel. Det erfordras alltjämt större mängder och kortare mellanrum, och slutligen arbetar tarmkanalen mycket sämre än förut. Den har förslappats genom den ständiga överretningen.

Om dessa skadliga följder redan för den vuxne äro ytterst kännbara, så är, beträffande barnens ömtåliga organism, ännu större försiktighet av nöden, om man vill undvika långvirg skada. I annat fall utvecklar sig ofta en kronisk förstoppning och trögthet i matsmältningen, som endast med svårighet låter sig hävas.

Varför undviker man icke dessa faror genom att söka läkare? Denne finner lätt bland massan av tillgängliga medel vad som passar för varje särskilt fall. Ofta finner läkaren att det alls icke är nödvändigt att tillgripa ett starkt verkande avföringsmedel, enär samma mål kan bättre uppnås på annan väg. Därigenom nämligen, att man angriper det onda i dess rot, undanrödjer orsaken och söker att så småningom stärka matsmältningsorganen till dess de åter arbeta normalt.

Ett avföringsmedel kan, helt naturligt, i varje fall endast bringa övergående lindring och på sin höjd undanrödja följderna av förstoppning etc. Målet måste dock vara en varaktig förbättring och det iråkade förslappningstillståndet hos tarmkanalen måste övervinnas genom kraftförnyelse — ej överansträngning — i tarmmuskulaturen.

Det ges några härtill egnade preparat, vilka på sätt och vis verka såsom hjälpmedel vid matsmältningen, som skona och stärka matsmältningsorganen och därigenom åter sätta dem i stånd att fullgöra sitt arbete. På denna naturliga väg försvinna följdsymptomerna, såsom förstoppning etc. av sig själv.

Det — åtminstone inom läkarekretsar — mest bekanta av dessa medel är utan tvivel det sedan gammalt beprövade Somatos. Det innehåller — utom de viktigaste närsalterna — i huvudsak de i kött förekommande albumoserna (upplöst äggvita). Dessa äggvitekroppar äro, enligt ryktbara läkares forskningar, att anse såsom naturliga (fysiologiska) upplivare av tarmavsöndringen, och genom sin inverkan på tarmmuskulaturen egnade att på ett angenämt och oskadligt sätt upphäva tarmkanalens trögthet. Samtidigt regleras genom den ökade avsöndringen av de viktiga matsmältningssafterna hela matsmältningsproceduren på ett välgörande sätt. Somatos besparar därför matsmältningsorganens arbete och bidrager därjämte till att dessa genomgående stärkas. På detta naturliga och därför enda tänkbara sätt försvinna således av sig själv sådana obehag som förstoppning, störningar av matsmältningen etc.

Med förbättringen av blodets sammansättning och den grundligare näringen åt hela kroppen inträder i regel ett allmänt, tydligt märkbart och ytterst angenämt välbefinnande.

Alla dessa fördelar förklara, varför från läkarnes sida Somatos med förkärlek ordineras vid störningar i matsmältningen, svaghetstillstånd, vervositet o. s. v. Dess nära 20-åriga framgångar ha påvisats i mer än 260 originaluppsatser, offentliggjorda i vetenskapliga tidskrifter av ryktbara professorer och praktiserande läkare. En jämförlig uppmärksamhet från utslagsgivande kretsar vet man icke hava kommit någon liknande produkt till del.

Somatos är därför det mest naturliga och oskadliga styrkemedel för andligt arbetande nervösa, för personer med stillasittande levnadssätt och dålig matsmältning, för klena barn o. s. v.

Begär Somatos å närmsta apotek eller droghandel och beakta noga namn och originalförpackning. Utom den beprisade, smakfria pulverformen (i satser från kr. 1:35) är det nya, flytande Somatos, på grund av dess bekväma användning mycket omtyckt. Två smaksorter: »söt» (med hallonarom) och »torr» (med grönsakssmak). Pris pr originalflaska kr. 2:75. Somatos erhålles i parti genom Kronans Droghandel, Göteborg.

Det är så svårt att få ett godt thé. Här kommer det nu!

Inga granna färger, inga dyrbara bleckburkar.

Värdet ligger i själfva thét, *icke* i förpackningen.

Geisha Thé

1.50 pr ¼ kilo, 3 pr ½ kilo, 6 pr 1/1 kilo. Profpåse om 50 gr. portofritt för 50 öre i frimärken

Geisha Tea Company, 2 Rosenbad ", Stockholm.

Påminner om aromen på karavanthéet fr. fordom.

Eva Kurks dotter.

Av *Julia Svedelius.*

Pris 2: 75.

Avsikten med denna bok är att i romanens tillgängliga form särskilt för unga men visa, att den etiska grunden är den enda fullt bärkraftiga i all erotik

P. A. Norstedt & Söners Förlag.

Unga föräldrar till glädje

finns en verkligt betagande bok för anteckningar om den unga telningen och dess utveckling, kostnärligt dekorerad af

MILLY TJÄDER o. MALIN MAARTMAN.

Efterfråga i bokhandeln

"Litens lefnadsteckning"

2:a tillökta upplagan med förord af prof. *Fr. von Schéele.*

Är i eleg band o. ka tone à 3 75 en **ypperlig gåfva till unga mödrar.** När deras "Liten" bli stor och boken fylld, hvilk n minnesbok är den icke då för den vuxne!

Lars Hökerbergs Förlag,

Stockholm.

Broderiboken.

Lisa Chronwalls broderibok

har nu utkommit på

Lars Hökerbergs Förlag.

17 hela alfabet och div. *andra broderimönster* i boklådorna för 1 kr.

Östersunds-Postens

dagliga december-upplaga med

"Nordland",

konturer af **Pelle Molin,**

samt början af

Johan Falkbergets roman

Eli Sjursdotter,

en större berättelse från våren 1719 och Tydalen efter Armfeltska härens genomtåg, öfvers. af *Fale Bure.*

Kostar 60 öre.

Den gulaktiga färgen å

Vårgårda

Hafregryn—Hafremjöl

är en följd af den näringsrika glutenhinnans bevarande.

Analys (ägghviteämnen):

1:o) Vårgårda 2:o) Fabrikat, där glutenhinnan är bortslipad,

13,8 % c:a 10 %

OBS.! Gröten härigenom mera närande och aptitlig, ej klisterartad och slemmig.

Köp originalpaketer.

Å obligationer af

år 1889 år 1893

TUSENTALS VINSTER OUTAGNA!

Fullst. dragningslista å alla outtagna vinster fås då 50 öre insändes till

Alb. Petterson, Mariannelund.

Bevis med full vinsträtt å hel obl. under ett år, 4 dragn., endast 5 kronor Obs.! Högsta vinst i lyckligaste fall **50,000 kronor.**

F. PAULI:S

ELECTA

Eau de Cologne

är genom sin friskhet och härliga

doft öfver lägsen alla andra fabrikat.

Ångbad i hemmet!

Med hopfällbara Ångskåpet **Primo** kan ång- och varmluftsbad tagas i hemmen för en kostnad af några öre pr bad. Rekommenderas af läkare som det bästa och verksammaste medel mot förkylningar, gikt o. reumatism, sjukdomar i blodet och huden.

Öfver 2,000 sålda i Sverige.

Gratiskatalog på begäran från Ångskåpet Primo. Utställning **Fahnehjelm & C:o,** Klarabergsgatan 42, Stockholm

Annonsera i Idun!

KARL H. NYMANS

SPECIALAFFÄRER för

DAMUTSTYRSLAR

17 Hamngatan 17 43 Drottninggatan

Välsorterad VÄFNADS-TRIKÅ & HVITVARUAFFÄR

Från YSTAD HAPARANDA användes **YVY tvål.**

Säljes i hvarje välsorterad parfym- och herrekiperingsaffär för 50 öre pr st.

Österlin & Ulrikssons Kem. Tekn. Fabrik, - YSTAD -

SIROLIN ROCHE

ypperligt medel

med angenäm smak mot

Hosta, Kikhosta, Influensa, Förkylning.

Ökar aptiten och stärker lungorna

Erhålles på alla apotek.

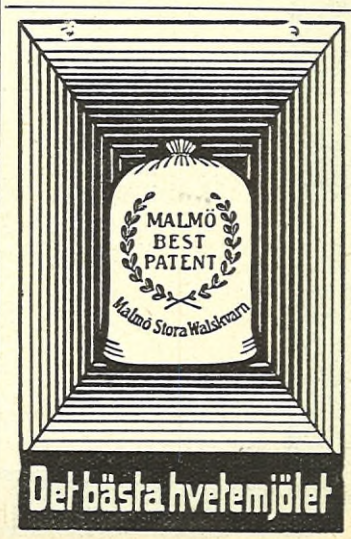

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

BARNSKÖTERSKOR, utbildade, erhålla anställning genom Arbetsförmedlingen. Hufvudkontor: Regeringsgatan 113. Afdelningskontor: Högbergsg. 37. Expeditionstid kl. 9—4, lördagar 9—2. Rikstel. 40 47. Personlig inställelse. Betyg böra medtagas. »Anlita närmaste kontor!»

LÄRARINNA erhåller under ferierna plats att mot fritt vivre deltaga i hushållsgöromål i familj vid stationssamhälle. Svar till »I. G.», Idun Stockholm.

I GODT HEM, samhälle i Västmanland, får helst seminariebildad lärarinna plats, undervisningsv. i skolämnen, franska, tyska, engelska, (helst musik, ehuru ej nödvändigt), att tillträda vid vårterminens början. Vid. snarast Nya Inack.-Byrån, Jakobsbergsgatan 34, Sthlm.

I PRÄSTGÅRD i Södermanland får bättre hushållsvan flicka, kunnig i matlagning, bakning o. s. v. plats. Jungfru finnes; medlem af familjen. Tillträdas nu eller på nyåret. Vid. Nya Inack.-Byrån, Jakobsbergsgatan 34, Sthlm.

SOM SÄLLSKAP och hjälp med skrifgöromål finns god plats på nyåret. Norra Inackorderingsbyrån, Malmskillnadsgatan 27, Stockholm.

FLICKA AF GOD FAMILJ, omkr. 30 år, önskas till hjälp med lättare sysslor o. som sällskap i liten fam., bosatt i mindre stad i mellersta Sverige o. best. af 2 äldre pers (jungfru finnes). Närm. upplysn. lämnas af Fru Anna Hult, Kolbäck, dit uppg. å lönepretentioner m. m. torde meddelas.

Befattningen som epidemisköterska i Arvidsjaur och den därmed förenade platsen som sköterska vid Sjukstugan därstädes kungöres härmed till ansökan ledig. Reflekterande härå torde till undertecknad insända sin till kommunalnämnden ställda ansökan senast den 20 dec. d. å. Jämte ansökan skola följande betyg medfölja: präst-, läkare- och skolbetyg samt betyg å tjänstgöring vid sjukhus eller dylikt. Löneförmåner: 500 kronor + fri bostad, kost, ljus, ved samt tvätt m. m. Befattningen lättskött. Tillträde den 1 febr. 1913. Vidare upplysningar lämnar undertecknad.

Arvidsjaur den 20 nov. 1912.
CARL COMSTEDT, Provinsialläkare.

En öfversköterskeplats vid Vadstena hospital är ledig. Lönevillkoren äro 500 kr. med 3 ålderstillägg, bostad, tjänstebeklädnad och 1:sta klassens kost. Ansökan med frejd- och tjänstebetyg torde insändas fortast möjligt och senast den 15 dec. till ÖFVERLÄKAREN.

Engelsktalande, bildad tyska som ej talar svenska sökes från nyåret till bildad familj i landsortsstad för resp. tysk och engelsk konversation samt deltagande i hushållet. Svar med pretentioner till »Tysk konversation», Örebro.

EN SKICKLIG KOKERSKA använder helst Klafreströms spislar. Dessa baka bättre än alla andra, då ugnen uppvärmes fullkomligt jämt. Begär priskurant, gratis och franko från Bruket, Klafreström.

PLATSSÖKANDE

SEKRETERAREPLATS eller liknande befattning sökes af 32 års man, ogift, pålitlig, nykter med sympatiskt sätt, skicklig och van bokförare med god handstil. Utmärkta ref. Svar till »C. J. C.», Värnhem 2, Höör.

PLATS som husföreståndarinna sökes helst på landet eller mindre samhälle. Sökanden är fullt kunnig i matlagning och ett hems skötsel, musikalisk, barnkär. Svar till »Medelålders, små pretentioner», Nordiska Annonsbyrån, Göteborg.

23-ÅRS FLICKA, som önskar deltaga i husliga göromål och gå frun till handa, önskar plats nu eller jan. i prästgård eller större landtegendom. Tacksam för svar till »23 år», Eksjö.

Guldsmeds-Aktiebolaget
i
STOCKHOLM
9 REGERINGSGATAN 9.

Specialitét:
BOSÄTTNINGAR
I Silfver och Nysilfver.
Billiga priser. Eget fabrikat.

HVAR FINNES den enkla trefliga familj eller ensam dam som vill i sitt hem till nyår mottaga en 36-årig frisk och gladlynt bondtös, som hjälp i hushållet, gärna skrifgöromål. Ingen lön. Svar till »Bondtös», Iduns exp.

UNG NORRLÄNDSKA som genomg. hushållssk. och har vana vid matl. och husl. syssl. önsk. plats som hjälp i hushåll eller att förestå enkl. hem. Svar »Små anspråk», Iduns exp., Sthlm.

EN BILDAD FLICKA från godt hem med mångårig hushållsvana önskar plats snarast möjligt att förestå helst mindre hushåll. Svar till »Huslig och Arbetsam», Jönköping p. r.

SOM GUVERNANT önskar ung elementarbildad flicka plats. Svar emotses tacksamt till »Nyåret 1913», Örebro p. r.

SKÖTERSKA, ung och hurtig, som genomgått sjukvårdskurs å lasarett, önskar på nyåret plats att medfölja konvalescent på resor, gärna utrikes eller också lugn privatvård. Rekommendationer finnes. Svar till »Ung sköterska», Karlshamn p. r.

UNG LÄRARINNA önskar under ferien (2 mån.) plats såsom husmoders hjälp. Svar emotses tacksamt före den 10 dec. till Fr. Pettersson, Alltorp, Asker.

LÄTT PLATS i liten fam. i stad sökes af landtbrukaredotter i början af nyåret. Kunnig i matl., bakning m. m., villig hjälpa till med skrifning. Eget rum önskligt. Svar före 12 dec. »Familjemedlem», Lidköping p. r.

UNG FRISK och glad flicka, van vid husl. bestyr, söker plats i Sthlm 15 dec. eller 1 jan., som fruns hjälp event. husa. Lön 15 kr. pr mån., fri resa. Svar till »Smålandstös», Bankeryd.

Undervisningsvan lärarinna, 24 år, med gedigen musikalisk utbildning och vackra ref. från flerårig verksamhet önskar i jan. plats i fin familj för handledning af ett eller två barn, helst flickor, i musik och vanliga skolämnen. Ben. svar med upplysn. till sign. »S. 24», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Sthlm, f. v. b.

I GODT HEM på Östermalm kan en skolgosse få dela rum med annan snäll gosse. Moderat pris. De bästa ref. från nuvarande och forna inackorderingar. Svar till »God omvårdnad», Iduns exp., Sthlm.

FÖR köpmannadotter, 17 år, enda barnet, önskas inackordering i godt och trefligt hem där ungdom och moderlig omvårdnad kan påräknas. Någon undervisning i musik önskvärd. Svar till »1913», Iduns exp. f. v. b.

SVÄRDSJÖ PENSIONAT och HVILOHEM. Bästa rekreation under höst- och vintermånaderna för konvalescenter och friska. Hög, stärkande luft vid skog och sjö. Verkligt hemlif. Läkare på platsen. Rikst. »Svärdsjö 29». Postadr. Svärdsjö, Dalarne.

UNG bättre flicka önskar inackorderas i bättre hem (ej prästgård) för att lära sig hushåll. Svar till »G. M. D.», Hudiksvall p. r.

I ALLVARLIGT HEM PÅ LANDET där tillfälle gifves till fortsatta skolstudier samt till konfirmationsundervisning sökes inackordering för 15-årig elev i 6:te klass af högre flickskola. Svar till Frk. Lagerstedt, 50 B. Sibyllegatan, Sthlm.

Doktorinnan Vilma Erikssons Hvilohem, beläget 15 min. skogsväg från Arvika. Inackorderingspris 3 kr. pr dag, 70 à 80 kr. för mån. Adr. Högåsen, Arvika.

Vegetariskt pensionat, 1:sta klass, öppnadt i Sthlm å Tulegatan 21, 1 tr. (midt för Norra Reallåroverket). A. T. Vasa 86 86. Ett tyst och trefligt rum ledigt nu.

Vid katarr i de öfre luftorganen

och sviter däraf isynnerhet heshet, hosta och slembildning har Coryfin-Bonbons velat bevara sin plats såsom ett säkert och angenämt verkande medel. De äro genom långvarigare verkan och oskadlighet öfverlägsna liknande preparat och blifva därför också af läkare med förkärlek ordinerade och bedömda såsom mycket bra.

Användning: Låt ungefär hvarannan timme ett Bonbon långsamt smälta i munnen.

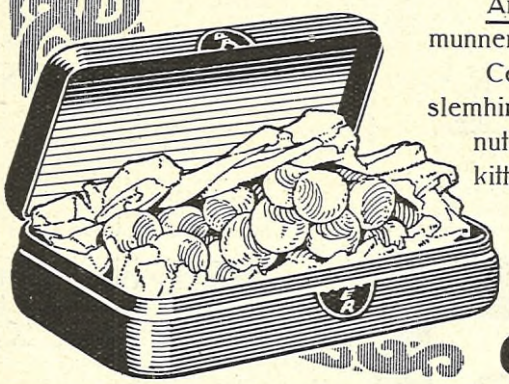

Coryfinets välgörande, kylande, lugnande inverkan på den öfverretade slemhinnan blir märkbar efter några få minuter. Den obehagliga retningen och kittlingen i hals och mun upphör snart och den hesa rösten blir åter fri och välljudande. Finnes i närmaste apotek el. droghandel till Kr. 1.50 pr ask. Engros: Kronans Droghandel, Göteborg.

CORYFIN-BONBONS

Julgäster,

äfven hela familjer mottagas i trefligt landthem å herrgård i Norra Småland. Adr. Fru Ch. Wickbom, Gransbo, Tranås.

FINNES det någon välbärgad familj som ville taga en frisk, snäll och rar gosse som egen utan ersättning. Svar till »Tacksam», Iduns exp. f. v. b.

FOSTERBARN önskas af bildad, barnlös familj, som är villig adoptera barnet mot en summa i ett för allt. Omsorgsfull vård och uppfostran utlofvas. Svar till »Lyckligt familjelif», Iduns exp. f. v. b.

DET GÅR SOM EN DANS! vid spisen bland grytor och kastruller, om pat. grytlyftaren användes. Världens mest praktiska apparat för grytans lyftande m. m. passar till alla; Grytan lyftes med en hand. Mot postförskott à 1:30 sändes den äfven direkt från Johannes Nilsson, Arlöf 4. Agenter antagas.

Stadion till salu!

Stadion. (Storl. 28×35 cm.) torn, port m .m. 6 delar af måladt trä i låda, äfven treflig soldatfästning (årets bästa julklapp för tennsoldatsåldern) vikt 3 kg. Pris 3 kr. + porto 50 öre.

Hvita Staden, låda med kyrka, slott och 15 hus af trä (för mindre barn). Välkänd sedan flera år. 2 kr. + porto 50 öre. (2 Hv. S. samma porto.) Extra starka. Hemgjorda leksaker. Återtag. inom 8 dagar om ej till belåt. Referenser. T. Vinblad, Falun.

Vackra starka Dockor! med celuid-hufvud och armar. Prisbelönta å Halmstadsutställningen. Begär priskurant. NANNY WENNERHOLMS Dockfabrik, Halmstad.

De Damer

som önska sig biinkomst genom att intressera familjer för tillagande af extra god likör af fullkomligt samma smak som de mest kända franska likörer, torde insända adr. under märke »Klosterlikör», S. Gumælii Annonsbyrå, Malmö, och erhålles gratis bruksanvisning med prisuppgift.

Bemärk: Framställes till c:a 1/10-del av vanliga likörpriser.

Ny väfbok N:o 1 omfattande ett 60-tal afbildningar af väfnader från 4—16 skaft med sina solfnotor från **Elin Johanssons Väfskola, Linköping** och **Sigrid Palmgrens Väfskola, Norrköping,** redigerad af Gerda Björck. ***Pris 3 kr.*** Försäljningen sker gen. **Bokhandeln, Östergötlands Läns Hemslöjdsförening samt utgifvaren.**

Damer med stor bekantskapskrets kunna er hålla god inkomst genom att upptaga order å våra välkända linnevaror.
Gestriklands Linneväfveri,
GEFLE I.

OÖFVERTRÄFFADE HAFREGRYN

BETALA ALDRIG mer än 1,60 för 3 kg. bästa Santoskaffe, som erhålles i reklamsyfte för att få affären känd, från vår nybildade kaffeaffär. Ingen bör försumma detta enastående tillfälle, som erbjudes allmänheten. Tillskrif jämte 30 öre i porto Nya Kaffedepôten, Örebro.
OBS.! Allt franco.

För skol- och hemslöjd äro våra hyfvelbänkar de bästa och billigaste. Begär uppgifter från
Stockamöllans Aktiebolag,
adr Stockamöllan.

Skada icke Edra väggar med spikar vid uppsättning af *taflor* o. andra *väggprydnader* utan anv. *"Stjernkroken"*. Oöfverträffad i *elegans* o *styrka*. Säljes öfverallt fr. 5 öre pr st. *Generalförsäljare Industri A.-B. Export, Strömsund*

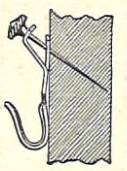

Ferrin

Fås på apoteken.
Bästa järnmedel
utmärkt styrkande.
Apoteket Lejonet, Malmö.

Damer som förlora håret! Sätt Er i förb. med undertecknad. Besvarar bref mot 20 öre i porto. Fru Ullman, Storgatan 68, Linköping.

Ångrensad och desinficerad, extra lämna Fjäder som öfverallt kostar kr. 2:50 pr kg., säljer jag till kr. 1:25 pr kg. Expedieras fraktfritt i balar om 10 kg.

Fjädern är ny, ren och fullspritad, torr, extra prima vara, mycket starkt desinficerad, lätt, mjuk och behaglig, färdig att genast lägga i dynor. Köp därför en reel god vara, när sådan kan erhållas till ett sådant enastående billigt pris. Tusentals tacksamhetsskrifvelser, emottagna från köpare öfverallt i Sverige. Största lager och omsättning af fjäder och dun i Sverige. Fjäder och dun, som ej utfalla till full belåtenhet får returneras och pengarna återbetalas. Profver gratis och franko. Innan ni köper fjäder från någon annan, så begär offert från S. H. SVENSSON, Landskrona 2. Tel. 390.

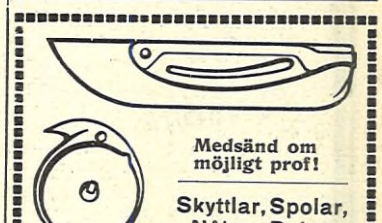

Medsänd om möjligt prof!

Skyttlar, Spolar, Nålar, Delar, Olja etc.
till **Symaskiner** af alla fabrikat och system billigast hos
H. SACKMANNS AKTIEBOLAG
86 Drottninggat. STOCKHOLM
Eventuellt icke passande delar ombytas gärna.

Ny specialaffär i Plymer, Pleureuser, Esprits, Plymboor, Blommor etc. är öppnad **11 Smålandsgatan 11,** (hörnet af Norrmalmstorg 3)
Obs.! Renoveringar emottagas.
Plym- & Pleureuse-Affären, 11 Smålandsgatan 11.

En bra och begriplig bok
om *Eder egen kropp* och dess lifsyttringar i både ***hälsa och sjukdom*** får Ni genom att snarast skaffa Eder
D:r E. W. Wretlinds
LÄKAREBOK FÖR ALLA,
som nu utges i en ***ny, moderniserad upplaga*** med bortåt ***600 illustr.*** o. dessutom utmärkta ***färgplanscher*** att uppfälla. ***Ett både underhållande och lärorikt bokverk*** om ***9 band.*** Lika mycket ***läse-*** som ***uppslagsbok.*** Utges i cirka ***40 häften*** till endast ***35 öre pr häfte.***
För ***alla hem*** bör detta verk anskaffas, och från ***alla boklådor*** kan det erhållas. Utförlig ***anmälan*** o. ***prof-häfte*** fås också på begäran från boklådor samt från
LARS HÖKERBERGS FÖRLAG, Stockholm 1.

Kristinehamns Praktiska Skola (Grundad 1878.)

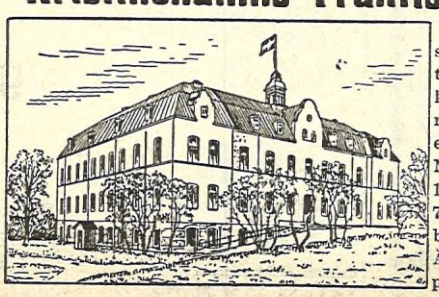

Sveriges största, mest mångsidiga och erkänt bästa praktiska läroanstalt för män och kvinnor. Tio olika fackavdelningar. Förbereder till realskoleexamen m. m. Stor tidsvinst. Nya kurser börja 1 aug., 1 sept., 1 okt., 1 nov. och 9 jan. Över 7,000 elever bevistat skolan. Nybyggd lokal med härligt läge. Årets prosp. sändes mot dubbelt porto. Riks. 115. *Nils Schenke.*

Det bästa läkemedlet är

NISSENS

ÄKTA BRÖSTKARAMELLER

Enda tillverkare A.-B. Nissens Manufacturing, Norrköping.

Doktor A. Kjellbergs

kurs i massage och sjukgymnastik.

Begär prospekt! Stockholm. Mästersamuelsgatan 70.

Med. D:r E. Kleens

(ett-åriga) ***kurs i Massage och Sjukgymnastik*** (för damer) börjar den 1 okt. kl. 10 f. m. ***N:r 37 Mästersamuelsgatan, 2 tr. upp.*** Prospekt begäres städse under adress ***Saltsjöbaden.***

Gymnastikdirektörsexamen

aflägges efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

Ny kurs börjar 14 sept.

Prospekt gen. *kapten J. Thulin, LUND.*

Vid

Göteborgs Gymn. Institut,

Göteborgs Arkader, Göteborg,

börjar 10 okt. fullständig utbildningskurs i Massage och Sjukgymnastik (för damer och herrar). Begär prospekt.

Assistent W. Johnsons kurs

för utbildande till Tandtekniker börjar åter den 1 jan. och emottages tvänne elever. Ansökningar snarast. Malmskillnadsg. 60, Sthlm.

Omsorgsfull massage

sjukgymn. och vibration Agnes Bjurström, ex. gymn., Birger Jarlsg. 100, nära Odeng. A. Vasa 45 19, säkr. 10—12. Behandl. äfven i hemmen. Rek. af läk.

SANITAS. **Specialaffär för Sjuk- o. Hälsovårdsartiklar.**

Dambindor 95 öre pr duss., med lifband 1.25. Stickade från 5 kr. pr duss Sprutor, Sköljkannor, Bräckband, Nappar o. Bindor. Landsortsorder exp. omgående. Rekv. från 5 kr fraktfritt. **Odengatan 39, Stockholm.**

Cascara Sagrada-piller

lösande, magstärkande.

Apoteket Gripen, Stockholm.

Mot grått hår.

Enda fullt tillförlitliga oskadliga medel som återgifver hår och skägg dess ursprungliga färg. Pris 5 50 + porto Endast i **Fanny Gelins Parfymmagasin, 5 Malmtorgsg., Sthlm.** Kungl. hofl.

Vårda hyn!

Engelsk pat. Skönhets-Crêam Snowleen gör röd och grof hy hvit o. len. Renar huden, borttager rynkor, finnar, pormaskar, fnassel, fräknar o. näsrodnad. Efterlämnar ingen fettglans, därför användbar på dagen Säljes till Kr. 2 i Kem. Tekn. affärer samt till landsorten mot postförskott direkt från **Snowleen Depôten,** Gefle D.

Javana Lelu

det bästa medel för erhållande af långa ögonfransar och tjocka ögonbryn. Pris 6 kr.

Franska Parfymmagasinet,

21 Drottningg. 21, Sthlm. Hofleverant.

MOMENTAN. Bästa färgmedel för hår och skägg. Är för hälsan oskadligt. Verkan ögonblicklig. Fäller ej vid tvättning. Pris 5 kr. pr sats. **Ziwertz Eftr., Göteborg,** Återförsäljare rabatt.

Oatine-Crème är det förnämsta medlet att skydda huden för köldens skadliga inverkan. Denna kraftiga snöhvita naturprodukt-extrakt af ren hafre renar porerna, läker huden o. hyn blir vacker o klar Äkta endast i hvit burk med grönt lock The Oatine C:o. London. Oatine-Crème säljes efter tullförhöjningen till 1.50 o. 3 kr. pr burk samt Oatine-Tvål, Oatine-Puder o. Balsam säljes öfverallt o. hos A. W. Nording, Biblioteksgatan 11 o. Drottningatan 63, Stockholm.

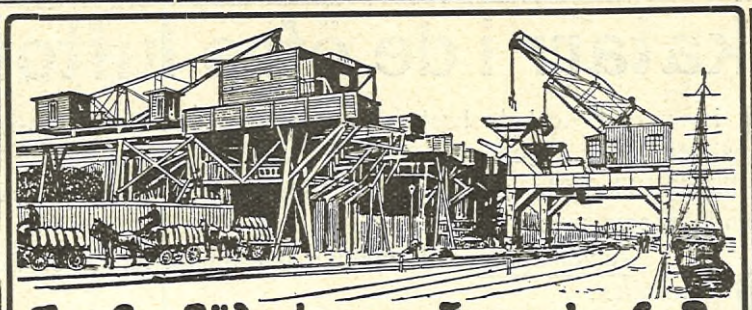

H. G. Söderbergs Import A.-B.

Prima Antracit, Hushållskol, Briketter, okrossad, krossad och småkrossad Koks

Hemköres till alla stadsdelar. All krossning och sortering sker vid våra nya anläggningar vid Värtan, hvarigenom en jämn och stybbfri vara kan utlofvas.

R. t. 59 14, 30 92, 5 75, 118 09, 118 12. A. t. 4 51, 30 92, 12 82, 25 82.

Köttsoppa

anrättas bäst med

MAGGI's

Buljong-Tärningar.

LILJEHOLMENS

Stearinfabriks-Aktiebolag

Kungl. Hofleverantör

STOCKHOLM Sö.

Kronljus	Kanalljus
Stakljus	Grenljus
Lyktljus	Julgransljus
Altarljus	Cykelljus

Illuminationsljus

Pianoljus "Splendor" i engelsk typ.

Lättantändliga vekar enligt svenskt patent N:o 16705

Endast superior och prima ljus äro stämplade "LILJEHOLMEN"

GALA PETER

världens första Mjölk-Chocolade.

Vid annonsering

glöm ej att

Norra Hallands Tidning Västkusten

är såväl sin orts som Hallands läns mest spridda tidning. En annons i densamma betalar sig alltid. Har Ni något att meddela den burgna och köpstarka befolkningen i mellersta och Norra Halland samt södra Västergötland sker detta bäst genom annonsering i

Norra Hallands Tidning Västkusten.

Upplaga 5,500 exemplar.

Prenumerera på Barngarderoben!

Joh. Lundström & C:o A.-B.

KUNGL. HOFLEVERANTÖR.

PRIMA ANTHRACIT

HUSHÅLLSKOL • COKES • BRIKETTER

RIKS.			ALLM
4 27	**Skeppsbron 18**	22 88	
22 20	**Strandvägen 17**	60 19	
20 12	**Norr Mälarstrand 22**	61 98	
74 47	**Söder Mälarstrand**	30 60	

KVINNLIGA UTBILDNINGSSKOLAN VILLA HULT

emottager nya anmälningar till den 15 jan. och 1 febr. på 1—2 och 3 månaders kurser i olika ämnen. I Husmoderskursen ingår förutom enklare och finare matlagning, bakning jämte öfriga hemmets sysslor äfven klädsömnad, linnesömnad, väfnad, alla moderna handarbeten, gyllenläder och läderplastik. I sång, musik, målning, språk, sömnad och väfnad emottages elever oberoende af husmoderskursen. Undervisningen meddelas i hvarje ämne af särskildt därför utbildade lärarinnor. Utförligt prospekt sändes, hvari referenser af föräldrar till från skolan utgångna elever finnes intagna. Adr.: **Villa Hult, Kneippbaden.**

Nobynäs Hushållsskola.

Kurs från 15 januari till 1 juni.

Bildade flickor mottagas å **Nobynäs Herrgård,** härligt läge i hälsosam trakt å småländska höglandet. **Grundlig** undervisning i **hushåll, väfnad, handarbeten** m. m. meddelas af **skickliga, examinerade** lärarinnor. **Godt hem.** Förfrågningar och anmälningar ställas till föreståndarinnan Fru E. von Kothen, Nobynäs, **Frinnaryd. Rikstelefon 5.**

Båstads Helpension för flickor.

Vårterminen börjar tisdagen den 21 januari 1913. Prospekt sändes på begäran. **Bertha Jönsson.**

Bokbinderilektioner.

Bind Edra böcker själfva. Undervisningen lämnas af ***Fröken Holmgren,*** **Västmannagatan 61, 2 tr.** A. T. Vasa 17 10. R. T. 99 61. Anmälan 11—2.

Hellidens Glastvättbräden

de förnämsta i handeln förekommande. Finnas öfver hela Sverige i hvarje Järn- och Bosättningsaffär.

Hellidens Vattenpass- & Snickerifabrik, Tidaholm.

Crême de Cholepalmine,

utmärkt antiseptiskt hudmedel,

säljes i tuber à 30 öre hos *Herrar Speceri-, Färg- och Parfymhandlanden* m. fl. samt å *Apoteken.*

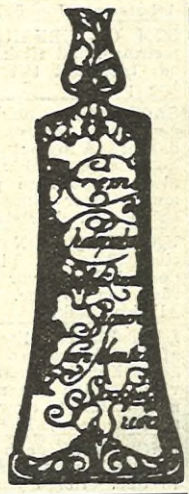

För engelska sjukan,

som bryter ut vid alla åldrar intill 40 år, fås säker hjälp med utvärtes medel af undertecknad, som har 35 års praktik i Engelska sjukans behandling.

De mest framträdande symptomerna äro ***blodfattigdom, slappa armar o. ben, gnatigt lynne, ingen sömn, ingen aptit,*** somliga äta mycket, men magra ändå, kroppen blir upplöst i slem som stockar sig i lederna och medför ***kyla, klåda*** och ***utslag.*** Blir ej slemmet utrensadt brytes kroppen sönder. Ingen behöfver resa hit. Beskrif symptomerna. ***Sneda lemmar*** kunna bli återställda. Bref besvaras mot dubbelt porto.

Tusentals intyg finnas.

Hanna Bengtsson, Malmö. Munkgatan 1.

Rikhaltiga variationer. Begär prisk. Tidaholms Bruk, Tidaholm.

Kungl. Hofleverantör.

Försäljningsmagasin: Mästersamuelsgatan 38, STOCKHOLM.

Husqvarna köttkvarnar

hafva under årens lopp genom sina goda egenskaper förvärfvat allmänhetens förtroende ej blott i Sverige utan öfver hela världen. Den, som skall köpa en köttkvarn, bör därför begära Husqvarnas fabrikat. Försäljas i hvarje välsorterad järn- och bosättningsaffär.

Äldre årgångar af

"Konstflit"

eller

Svenska Mönstertidningen

realiseras!

Pris 2: 50 årg. 1906—1910, 3 kr. årg. 1911; (årg. 1912 5 kr., kv. 1: 50).

Direkt fr. Konstflits Redaktion, Djursholms—Ösby.

BRUNKEBERGS-TEATERN

Alltid veckans bästa nyheter!

Det modernaste och elegantaste i tyger af hög kvalitet representeras af märket

"WELLWOVEN"

Genom att specialiseras å ett fåtal märken står fabrikatet ouppnådt i fråga om såväl **utförande, styrka, kvalitet** som **pris.** Tillhandahålles af de flesta första klass klädesaffärer, samt engrossister inom landet i Cheviot, Foulé, Engelsk Serge, Croisé i de alltid tilltalande och klädsamma färgerna djupsvart, högblått och modernt grått.

Begär alltid fabrikatet **"Wellwoven"** hvilket innebär en garanti å högsta kvalitet.

En varas goda beskaffenhet ihågkommes längt efter sedan priset fallit i glömska.

Kolsyresprutan "KUSTOS"

(SVENSKT PATENT. — SVENSKT FABRIKAT)

10,000

sålda i Sverige under två års tid. Finnes i tvänne storlekar: 12-liters och 8-liters. Mest effektiva eldsläckningsapparat.

Kontinuerlig "KUSTOS"

är körbar och har 2 stycken Behållare om 65 liters rymd hvardera. Skötseln är den enklast möjliga. Sprutningen med "Kontinuerlig Kustos", försiggår utan afbrott och huru länge som helst - - - -

ODENIUS

Maskinaffär

:: GÖTEBORG ::

Med detta nummer

följa Iduns

Romanbilaga och Iduns

Mode- och Handarbetstidning.

Wilhelmssons Bokt. A. B., Sthlm. 1913.